

TAČKA III

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, Univerziteta Crne Gore, komisija u sastavu prof. dr Rade Šarović (mentor), prof. dr Goran Ćeranić (član), doc. dr Predrag Živković (član), imenovana je za ocjenu magistarskog rada *Sociološko istraživanje strukture porodice i školskog postignuća učenika u opštini Berane*, kandidatkinje Aline Đerekarac.

Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Osnovni podaci o kandidatu

Kandidatkinja Alina Đerekarac je rođena 17. 2. 2000. godine u Beranama. Studije sociologije upisala je akademske 2019/2020, da bi nakon završenih trogodišnjih osnovnih studija (stepen bachelor-BA), akademske 2022/2023, upisala dvogodišnje master studije. Od Odbora za monitoring master studija, na prijavu teme master rada dobijeno je pozitivno mišljenje 8 .4.2024. godine.

Osnovni podaci o master radu

Master rad kandidatkinje Aline Đerekarac napisan je na 80 stranica teksta uključujući Literaturu i Priloge. U radu se kandidatkinja, na 55. jedinica recentne i za tematiku neposredno relevantne literature, kritički služi u utemeljivanju teorijskih, a kasnije i metodoloških postavki ovog rada. Rad je strukturiran u sedam većih cjelina (Uvod, Teorijski okvir istraživanja, Metodološki okvir istraživanja, Prikaz rezultata istraživanja i diskusija o dobijenim rezultatima, Zaključak i preporuke, Literatura i Prilozi).

U Teorijskom dijelu navedenog master rada, elaboriraju se ključni koncepti na kojima se rad temelji, dajući istovremeno i pregled srodnih istraživanja za svaki od pomenutih koncepata: pojmovno određenje porodice, istorijski razvoj porodice, funkcije porodice, potpuna i nepotpuna

porodica, školski uspjeh, uticaj porodice u školskom uspjehu učenika i porodične determinante školskog (ne)uspjeha.

Kada je u pitanju pojmovno određenje porodice u radu su zastupljene i različite definicije autora, sa akcentom na tradicionalni i savremeni pristup i osnove porođice.

U okviru istorijskog razvoja porodice, kandidatkinja (u skladu sa Dirkevim učenjem), govori o četiri osnovna stepena razdoblja kroz koje je prošla porodica: porodica krvnog srodstva, punalna porodica, sindijazmička porodica i monogamna porodica. Nadalje, u radu se govori o razlikama između patrijarhalne i savremene porodice, a zatim o najznačajnijim obilježjima savremene porodice sa četiri različita stanovišta: ekonomskog, istorijsko-sociološkog, pravnog i sociološko-političkog stanovišta.

Kada je riječ o funkcijama porodice, kandidatkinja Đerekarac je istakla funkcije porodice prema Samardžić i drugi (2023), a to su: reproduktivna, socijalizacijska, ekonomska, emocionalna i njihov uticaj na funkcionisanje i razvoj porodice. Takođe, ističe se da postoje i različita tumačenja ovog koncepta gdje primjera radi Ilić (2010) daje nešto drugačije funkcije a to su: reproduktivna, zaštitna, emotivna, ekonomska, vaspitna i zabavno-rekreativna. Navedenim se naglašava da različiti autori, daju različite funkcije porodice, ali da su saglasni izdvajajući reproduktivna i ekonomska funkcija porodice kao osnove njenog funkcionisanja.

U narednim poglavljima, u tekstu se analitički redukuje polje interesovanja navedenog rada, na pojmove potpune i nepotpune porodice, školskog uspjeha i međuuticaja navedenih faktora. Kandidatkinja pravi razliku između potpune i nepotpune porodice, daje pregled različitih definicija školskog uspjeha i njegovih faktora, ističući da na školski uspjeh djece djeluje više faktora, od kojih je struktura porodice neizostavan. U radu se akcentuje da porodica, na školski uspjeh njenih članova može uticati direktno, osiguravanjem materijalnih uslova za uspjeh, i indirektno, roditeljskim interakcijama i postupcima. Kao porodične determinante koje određuju školski uspjeh kandidatkinja Đerekarac ističe sljedeće: socioekonomski status porodice, strukturu porodice, obrazovanje i zanimanje roditelja, vaspitne stilove roditelja, uključenost roditelja u obrazovanje i očekivanje roditelja. U skladu sa predmetom i temom navedenog rada, kandidatkinja akcenat postavlja na sociološke dimenzije uticaja porodice, te kroz dosadašnja teorijska istraživanja fokus

stavlja na najznačajnije: sastav porodice, obrazovanje i zanimanje roditelja, materijalni prihod i mjesto stanovanja porodice.

U drugom, istraživačkom dijelu rada, kandidatkinja Đerekarac argumentuje izbor svoje metodološke aparature kao i postavljenih hipoteza. Kao cilj svog istraživanja ona uzima utvrđivanje uticaja strukture porodice na školsko postignuće kod osnovnoškolske populacije u opštini Berane. Glavna hipoteza njenog istraživanja *da struktura porodice utiče na školsko postignuće učenika*, konkretizovana je na sporedne hipoteze gorenavedenih faktora koji su detektovani i izdvojeni velikim brojem srodnih istraživanja: sastav porodice, obrazovanje i zanimanje roditelja, materijalni prihodi i mjesto stanovanja porodice. Kandidatkinja se opredijelila za deskriptivnu metodu i tehniku anketiranja kao onu koja je adekvatna potrebama njenog istraživanja. Uzorak istraživanja činilo je ukupno 170 ispitanika (94 mladića i 76 djevojaka). Obrada podataka vršena je kroz statistički softver SPSS, korišćena verzija IBM-SPSS-25.

U poglavlju, *Prikaz rezultata istraživanja i diskusija o dobijenim rezultatima*, kandidatkinja Đerekarac detaljno elaborira dobijene nalaze, konstatujući prihvatanje ili odbacivanje pojedinih hipoteza. Rezultate ovog empirijskog istraživanja stavlja u kontekstu već postojećih nalaza srodnih istraživanja, kao i u kontekstu važećih teorijskih koncepata koji su primijenjeni. U tom smislu ističemo i njeno metodološku pismenost u kreiranju ovog akademskog rada, kojim čitaoca jasno vodi do navođenja empirijskih nalaza, do razumijevanja kako se isti mogu interpretirati u kontekstu već postojeće naučne građe o problematici. U Prikazu rezultata istraživanja i diskusiji o dobijenim rezultatima, a zatim poentirajući sažetije i u poglavlju Zaključci i preporuke, kandidatkinja eksplicira sljedeće ključne nalaze istraživanja:

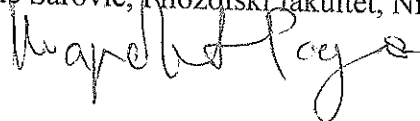
- Rezultati su pokazali kako ne postoji povezanost između sastava porodice i školskog postignuća učenika. Međutim, mora se uzeti u obzir da rezultati ovog istraživanja ne osporavaju da život u jednoroditeljskoj porodici utiče na školsko postignuće učenika, kao i da bolje postignuće ostvaruju učenici koji žive sa oba roditelja. Prije bi se moglo reći da rezultati nijesu mjerljivi zbog karakteristike uzorka, odnosno nijesu uporedivi sa drugim rezultatima istraživanja. Poželjno bi bilo formirati takav uzorak u kome ima podjednako djece sa oba roditelja i djece sa jednim roditeljem, te na takvom uzorku testirati istu hipotezu. Takođe, broj braće i sestara u porodici, kao ni proširena porodica nisu se pokazala značajnim za školsko postignuće učenika.

- Istraživanjem se pokazalo da obrazovanje i zanimanje roditelja utiče na školsko postignuće učenika. Najbolji uspjeh postižu učenici čija majka ima završenu višu školu ili fakultet, a otac završenu srednju školu, dok najmanji rezultat ostvaruju učenici čiji roditelji imaju završenu osnovnu školu. Možemo reći da obrazovane majke pružaju neposrednu akademsku i emocionalnu podršku dok očevi u ovim porodicama osiguravaju ekonomske resurse i profesionalne uzore.
- Što se tiče zanimanja, najbolji uspjeh postižu učenici čiji roditelji rade u prosvjeti ili imaju svoju firmu, dok najmanji uspjeh postižu učenici čiji roditelji rade u trgovini ili se bave poljoprivredom ili uopšte nijesu zaposleni.
- Takođe utvrđeno je da materijalni prihodi porodice determinišu školsko postignuće učenika. Najbolji uspjeh ostvaruju učenici čiji su roditelji zaposleni i čija su mjesečna primanja između 750.-1000. evra, dok najlošiji uspjeh postižu učenici čiji roditelji nisu zaposleni ili imaju minimalna mjesečna primanja od 450 evra.
- Na kraju, utvrđeno je da mjesto stanovanja porodice značajno utiče na školsko postignuće učenika. Najbolji uspjeh ostvaruju učenici koji stanuju u prigradskim naseljima, dok najlošiji uspjeh ostvaruju učenici koji stanuju u ruralnim predjelima. Mjesto stanovanja ima značajan uticaj na školski uspjeh učenika kroz nekoliko ključnih faktora, uključujući kvalitet škole, dostupnost resursa, sigurnost zajednice, socioekonomski status i društvenu podršku.

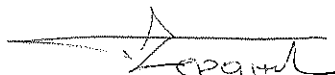
Na osnovu svega iznesenog, Komisija zaključuje da master rad kolegginice Aline Đerekarac, *Sociološko istraživanje strukture porodice i školskog postignuća učenika u opštini Berane*, zadovoljava sve parametre koji se odnose na master teze, u tematskom i metodološkom smislu, pa se predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da se odobri usmena odbrana rada.

Komisija u sastavu:

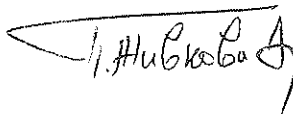
prof. dr Rade Šarović, Filozofski fakultet, Nikšić (mentor)

prof. dr Goran Čeranić, Filozofski fakultet, Nikšić (član)

doc. dr Predrag Živković, Filozofski fakultet, Nikšić (član)

7.11.2024.

01	3839
----	------

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/1

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici od 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Sociološko istraživanje strukture porodice i školskog postignuća učenika u opštini Berane** Aline Đerekarac, studentkinje Studijskog programa za sociologiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, 01-3323 od 20.12.2022.godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom, **Stavovi učenika tipičnog razvoja srednjoškolskog uzrasta prema učenicima sa teškoćama u razvoju**, kandidatkinje **Milene Koprivice**.

U skladu sa članom 29, stav 1 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ
O MASTER RADU

KRATKI PRIKAZ RADA

Master rad kandidatkinje, **Milene Koprivice**, **Stavovi učenika tipičnog razvoja srednjoškolskog uzrasta prema učenicima sa teškoćama u razvoju**, napisan je na 82 strane, u *Times New Roman* fontu, prored 1,5. Rad je struktuiran u dvije tematske cjeline. U okviru prve tematske cjeline *Teorijski dio* detaljno je operacionalizovan koncept: Stavova, Razvojne karakteristike srednjoškolaca i Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama, dok u drugoj tematskoj cjelini *Metodološki dio rada* ima razrađen koncept: Problem i predmet istraživanja, Cilj i zadaci istraživanja, Istraživačke hipoteze, Metode, tehnike i instrumenti istraživanja, Uzorak ispitanika i Interpretacija rezultata istraživanja. Nakon objedinjavanja teorijskog i metodološkog dijela rada kandidatkinja Koprivica je opsežno analizirala empirijsku evidenciju u okviru ovog poglavlja, pod nazivom, **Zaključak**.

Kandidatkinja Milena Koprivica je svoju teorijsku elaboraciju fokusirane problematike utemeljila u brojnim relevantnim izvorima i publikacijama (ukupno 65 jedinica) i primjereno odabranim i prikazanim elektronskim izvorima. Na kraju su prilozi, odnosno instrumenti, funkcionalno operacionalizovani i primijenjeni u ovom istraživanju.

Nastavnici i učenici tipičnog razvoja igraju ključnu ulogu u inkluzivnom procesu i obrazovnom uspjehu djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Fokus inkluzije je na identifikaciji i uklanjanju prepreka koje otežavaju realizaciju obrazovnih procesa, kao i na povećanju učešća učenika sa posebnim potrebama. Kroz inkluziju se razvija tolerancija i prihvatanje različitosti, čime se smanjuje osjećaj zapostavljenosti kod učenika sa posebnim obrazovnim potrebama (Jablan, Kovačević, 2008). Glavni cilj inkluzivnog obrazovanja je da djeca sa teškoćama budu što više uključena u vršnjačke grupe i zajednicu, te da steknu vještine potrebne za svakodnevni život (Đonović, 2020).

. U teorijskom dijelu rada kandidatkinja Koprivica, navodi da bi se govorilo o stavovima, potrebno je naglasiti njihove suštinske karakteristike. Prema Rotu (Rot, 2010), stavovi su dispozicije s fiziološko-nervnom osnovom, koje se manifestuju kada se aktiviraju fiziološke reakcije ili kada osoba dođe u kontakt s pojavama prema kojima ima stav. Stavovi su stečene dispozicije, formirane kroz iskustva tokom života. Treća karakteristika stava je njegovo direktno i dinamično dejstvo – direktno dejstvo pokazuje da je osoba za ili protiv nečega, dok dinamično dejstvo znači da pojedinac djeluje u skladu sa svojim stavom. Stavovi, stoga, funkcionišu kao pokretači ili motivi koji izazivaju postupke. Četvrta karakteristika stava je integracija tri osnovne mentalne funkcije – kognitivne, emocionalne i voljne – koje zajedno dolaze do izražaja u stavovima. Afektivna komponenta, kako ističe Fulgosi-Masnjak (Fulgosi-Masnjak, 1989; prema Fulgosi-Masnjak, Dalić-Pavelić, 2001), glavni je aspekt svakog stava, a naročito stavova prema osobama sa teškoćama u razvoju. Stavovi se mogu podijeliti prema različitim kriterijumima. Prema jednom od njih, dijele se na lične i socijalne (Leonard i Crawford, 1989; prema Rot, 2010). Lični stavovi su specifični za pojedinca, dok su socijalni stavovi zajednički većem broju ljudi i odnose se na društveno značajne pojave. Stavovi se, osim na pozitivne i negativne, mogu razlikovati po ekstremnosti, snazi i otvorenosti. Ekstremnost stava označava stepen intenziteta, bilo da je pozitivan ili negativan. Doslednost stava ogleda se u tome koliko se primjenjuje na različite situacije i koliko je podložan promjeni. Funkcionalni karakter stavova ključan je razlog zašto se oni mijenjaju. Stavovi nam služe kao fiksirani standardi za procjenu različitih situacija i često zadovoljavaju naše potrebe za prihvatanjem od strane okoline i samopoštovanjem.

U dijelu rada, pod nazivom *Metodološki dio rada*, kandidatkinja Milena Koprivica razvija

metodološki koncept rada kroz cjelishodno projektovani cilj i zadatke, a potom i logično, detaljno operacionalizovane hipoteze. Predmet ovog istraživanja je ispitivanje stavova učenika tipičnog razvoja srednjoškolskog uzrasta prema vršnjacima sa teškoćama u razvoju. Cilj ovog istraživanja je bio: *Ispitati stavove učenika srednjoškolskog uzrasta tipičnog razvoja prema učenicima sa teškoćama u razvoju, kao i koji faktori utiču na stavove vršnjaka.*

Na osnovu cilja istraživanja, postavljena je glavna hipoteza: *Postoje pozitivni stavovi srednjoškolaca tipičnog razvoja prema vršnjacima sa teškoćama u razvoju.*

Uzorak ovog istraživanja činili su srednjoškolci koji pohađaju srednje stručne škole u Nikšiću i Podgorici. Rezultate koje je kandidatkinja Milena Koprivica dobila u ovom istraživanju su sledeći: Što se tiče razlika u stavovima prema polu ispitanika, nije utvrđena statistički značajna razlika na skalama kognitivne i afektivne komponente stava, što znači da se prethodno postavljena hipoteza H1 može odbaciti. Starost ispitanika nije se pokazala kao statistički značajan prediktor stavova na skalama kognitivne i afektivne komponente, pa se i hipoteza H2 odbacuje. Ipak, rezultati pokazuju da stariji ispitanici ispoljavaju manje diskriminatorne stavove prema vršnjacima sa teškoćama u razvoju. Školski uspjeh se pokazao kao značajan prediktor stavova prema djeci sa teškoćama u razvoju, pa se hipoteza H3 prihvata. Odlični učenici pokazuju najmanje diskriminatorne stavove, dok učenici sa nedovoljnim uspjehom ispoljavaju negativne stavove u kognitivnoj komponenti. Kada je riječ o socijalnom kontaktu, nije utvrđena statistički značajna razlika u stavovima, što znači da se hipoteza H4 odbacuje. Ni škola, ni razred, ni poznanstvo sa osobom sa teškoćama u razvoju nisu se pokazali kao prediktori stavova prema ovoj grupi. U odnosu na grad u kojem ispitanici žive, identifikovane su statistički značajne razlike u stavovima. Hipoteza H5 se prihvata, jer adolescenti iz Podgorice pokazuju negativan stav prema djeci sa teškoćama u razvoju, kako u kognitivnoj, tako i u afektivnoj komponenti. Empatija, iako umjereno visoko zastupljena na datom uzorku srednjoškolaca, nije se pokazala statistički značajnom u korelaciji sa skalama mašte i empatije, ASK i KKS. To upućuje na zaključak da empatija i mašta značajno ne determinišu razlike u stavovima prema vršnjacima sa teškoćama u razvoju, pa se hipoteza H6 odbacuje.

Kandidatkinja Koprivica navodi da zaključci ovog rada donose saznanje da su stavovi srednjoškolaca tipičnog razvoja prema vršnjacima sa teškoćama u razvoju uglavnom

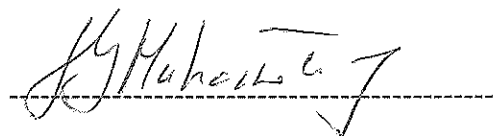
negativni, jer četiri postavljene podhipoteze nisu dobile statističku podršku, pa samim tim glavna hipoteza nije potvrđena.

ZAVRŠNA OCJENA RADA

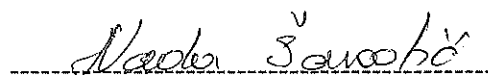
Imajući u vidu navedenu argumentaciju koja svjedoči o kvalitetu, relevantnosti, svrsishodnosti, inovativnosti master rada kandidatkinje **Milene Koprivice**, na temu koja je izuzetno aktuelna i značajna, Komisija je pozitivno ocijenila rad, te predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da usvoji Izvještaj i odobri javnu odbranu master teze, pod nazivom: **Stavovi učenika tipičnog razvoja srednjoškolskog uzrasta prema učenicima sa teškoćama u razvoju**.

KOMISIJA

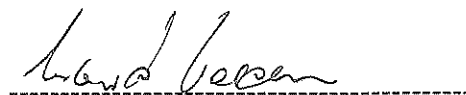
Prof.dr Veselin Mićanović, predsjednik

Prof.dr Nada Šakotić, mentor

Prof.dr Veselinka Milović, član

7. 11. 2024.

01 3838

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/2

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Stavovi učenika tipičnog razvoja srednješkolskog uzrasta prema učenicima sa teškoćama u razvoju**, Milene Koprivice, studentkinje Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Jele Vulete

IZVJEŠTAJ

Jela Vuleta, studentkinja master studijskog programa za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, istražuje i razrađuje svoj master rad na temu *“Značaj i uloga vršnjaka u socijalnom razvoju djece starijeg školskog uzrasta”*.

Ova tema, čiji je rad temeljno razmotren i odobren na sjednici Nastavno-naučnog veća Filozofskog fakulteta, izabrana je za ocjenu od strane komisije sastavljene od sledećih profesora: dr Jelena Perunović-Samardžić, doc. dr Milice Jelić, doc. dr Jovane Marojević. Ovaj poduhvat označava predani rad i stručnost Jele Vulete u proučavanju ključnih aspekata uticaja društvene sredine na socijalizaciju djece, doprinoseći tako širem razumevanju i unapređenju prakse u vezi sa ovim veoma bitnom temom.

Kandidatkinja Vuleta je uspješno položila ispite predviđene nastavnim planom i programom. Nakon pažljivog i detaljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi sledeći izvještaj.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja opsežno i teorijski-naučno argumentovano razmatra temeljne pretpostavke koliko je uticaj vršnjaka značajan u socijalnom razvoju djece starijeg školskog uzrasta i kakva je njihova uloga u tom procesu.

Kako je kandidatkinja navela u radu pored porodice djetetu je izuzetno bitno mišljenje vršnjaka, ono želi da se istakne i da bude prihvaćeno što potvrđuju brojna istaživanja. Dešava se da dijete ne posjeduje odgovarajuće socijalne vještine koje su mu potrebne kako bi uspostavilo i održavalo kvalitetne odnose, družilo se s vršnjacima i zadovoljavalo svoje potrebe za druženjem. Da li će dijete biti prihvaćeno ili ne zavisi od njegovog ponašanja u grupi i njegovih socijalnih vještina. Hoće li biti označeno kao prihvaćeno ili ne zauzima značajnu poziciju u djetetovom daljem razvoju, prilagođavanju, zadovoljstvu sobom i

motivaciji za akademskim uspjehom. Kandidatkinja navodi da su brojni problemi sa kojima se suočava pojedinac koji nije prihvaćen od strane vršnjaka, kako bi se oni izbjegli jačaju se njegove socijalne kompetencije i podstiču se oblici ponašanja koji su društveno prihvatljivi.

Vuleta, ističe da su socijalne kompetencije izuzetno važne kod ličnosti svakog pojedinca, jer njegovo angažovanje u bilo kojoj oblasti u životu uveliko zavisi upravo od socijalnih vještina koje posjeduje. Od njih u značajnoj mjeri zavisi da li ćemo biti prihvaćeni ili ne od strane društvene sredine u kojoj se nalazimo, uolikoj mjeri ćemo biti zadovoljni sopstvenim životom, postignućem u raznim oblastima: u školi, na poslu, socijalnim i bračnim statusom, porodičnim i prijateljskim vezama. Bez procesa socijalizacije pojedinac ne bi znao kako da funkcioniše u društvu, kako da izrazi svoja mišljenja, namjere, ostvaruje svoj doprinos, da se prilagodi sredini u kojoj živi i njenim promjenama i zahtjevima koje nameće, ostvari svoje ciljeve i time bude zadovoljan svojim bitisanjem i postane što bolja verzija samoga sebe. Prirodno čovjek se još od malih nogu povezuje s ljudima iz svoje sredine, uči ponašanjima koja su društveno prihvatljiva i gradi svoju ličnost koja ga karakteriše kao poštenog i punopravnog člana društva. Kandidatkinja u radu navodi, kako bi se pojedinac normalno razvijao, potrebno mu je zdravo okruženje koje će uticati na jačanje njegovim dobrim osobina, vještina i omogućiti mu da napreduje, putem pružanja pomoći, savjeta i dobronamjernih kritika. U zdravom okruženju podstiču se ponašanja koja odišu poštovanjem, ljubavlju, razumijevanjem, podrškom i sigurnošću. Dijete koje odrasta i uči u takvoj atmosferi usvaja iste te vrijednosti.

U polazištu metodološkog koncepta, Vuleta, ističe da kroz primjenu odgovarajuće metodologije istraživanja, cilj je analizirati koliki je značaj i uloga vršnjaka u socijalnom razvoju djece starijeg školskog uzrasta. Glavna hipoteza glasi: Pretpostavljamo da je uticaj vršnjaka značajan za socijalni razvoj djece starijeg školskog uzrasta. Glavnu hipotezu kandidatkinja operacionalizuje kroz tri odgovarajuće sporedne hipoteze. U metodološkom kvalitativno-kvantitativnom istraživačkom okviru, kandidatkinja definiše varijable, zavisne i nezavisne, piše o značaju i karakteru istraživanja, paradigmama, navodi metode i tehnike koje će koristiti tokom istraživanja, a potom i istraživačke instrumente, pomoću kojih testira projektovane hipoteze.

Kandidatkinja ističe da je važno napomenuti da joj je ova metodologija omogućila ne samo da procijeni trenutno stanje u istraživanom domenu, već joj je dala i relevantne smjernice za potencijalno unapređenje i razvoj ove aktuelne teme. Holistički pristup istraživanju doprinio

je stvaranju sveobuhvatne slike, ključne za donošenje utemeljenih zaključaka i planiranje budućih koraka.

Podatke potrebne za istraživanje, kandidatkinja Vuleta prikupila je putem anketnog upitnika namijenjenog učenicima starijih razreda osnovne škole koje je realizovala u školama centralne i južne regije Crne Gore.

Tako je istraživanje sprovedeno u dvije osnovne škole centralne regije Crne Gore (JU OŠ „Luka Simonović“ i JU OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića) i dvije osnovne škole primorske regije Crne Gore (JU OŠ „Ivo Vizin“ Prčanj i JU OŠ „Nikola Đurković“ Radanovići).

Na osnovu prikupljene empirijske evidencije, Vuleta konstatuje da je ključna istraživačka hipoteza prihvaćena, detaljno obrazlaže i argumentuje navedene sporedne hipoteze, a u zaključku jasno navodi šta je utvrđeno istraživanjem.

Analizom dobijenih rezultata, kandidatkinja zaključuje da je djeci važan osjećaj prihvaćenosti od strane vršnjaka. Samim tim, dolazi do zaključka da su vršnjaci itekako značajni za djecu i njihova uloga je velika u životu svakog djeteta. Vršnjačka neprihvaćenost je pogotovo teška u djetinjstvu, jer u tom periodu dijete još uvijek nema jasno izgrađene stavove i svoju ličnost i samim tim je pod većim uticajem osoba iz okruženja. Zbog toga, kako bi se spriječile negativne posljedice po djetetov razvoj, treba da se podstiču pozitivne interakcije s vršnjacima. Potrebno je da roditelji i škola zajedničkim snagama usmjeravaju djecu na ostvarivanje pozitivnih interakcija s vršnjacima.

Što se tiče rezultata dobijenih ovim istraživanjem Vuleta navodi i određena ograničenja koja su se mogla reflektovati tokom njegove realizacije. Tako navodi da je jedno od ograničenja to što je istraživanje sprovedeno na relativno malom uzorku i da odgovori, koji su dobijeni od djece, često ne odražavaju u potpunosti njihova stvarna mišljenja. Ona navodi da to može biti posljedica njihove nepažnje prilikom čitanja pitanja, neobjektivnosti u davanju odgovora i čestom nasumičnom zaokruživanju odgovora.

Shodno dobijenim rezultatima, kandidatkinja donosi zaključke i preporuke za dalji rad u ovoj oblasti. Potrebno je uvesti više programa koji u fokus stavljaju socijalne i emocionalne vještine djece (rad u timu, međusobna komunikacija i rješavanje problema). Takođe, ono na čemu se svakako treba raditi i polagati velika pažnja predstavlja emocionalna pismenost djece. Jačanjem emocionalne pismenosti, djeca bolje razumiju svoje i tuđe emocije i uspostavljaju kvalitetne odnose s vršnjacima. Isto tako, roditeljima putem predavanja, širiti sliku o dobrobitima druženja djece s vršnjacima.

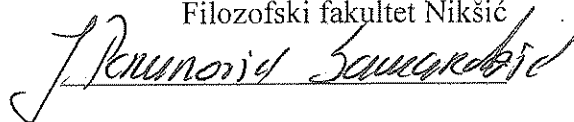
Na osnovu navedenog, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidatkinje Jele Vulete, na temu "Značaj i uloga vršnjaka u socijalnom razvoju djece starijeg školskog uzrasta", ispunjava normative koji važe za master radove (čl. 22/stav 1), te štoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, novembar 2024. god.

Komisija, u sastavu:

dr Jelena Perunović-Samardžić, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

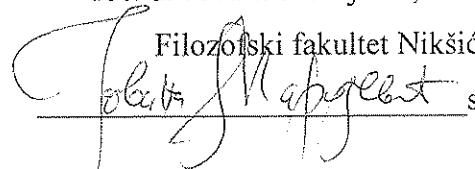
doc. dr Milice Jelić, član

Filozofski fakultet Nikšić

doc. dr Jovane Marojević, član

Filozofski fakultet Nikšić

12.11.2024.

01 3986

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/3

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Značaj i uloga vršnjakau socijalnom razvoju djece starijeg školskog uzrasta** Jele Vulete, studentkinje Studijskog programa za pedagogiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Никшић, 4.11.2024. године

ИЗВЈЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ОЦЈЕНИ МАСТЕР РАДА КАНДИДАТА МАРКА КОВАЧЕВИЋА

Марко Ковачевић је студент мастер студија Студијског програма за историју Филозофског факултета у Никшићу. Написао је мастер рад под називом *Захарије Орфелин (1726–1785) – барокни стваралац*. Тема мастер рада је одобрена на сједници Наставно-научног вијећа Филозофског факултета 30.01.2024. године, када је формирана комисија за њену оцјену и одбрану у саставу: доц. др Далибор Елезовић (ментор), проф. др Маријан Премовић (члан), и доц. др Александар Стаматовић (члан). Кандидат је успјешно положио испите предвиђене планом и програмом мастер студија на Студијском програму за историју. Након анализе мастер рада, Комисија подноси Вијећу следећи извјештај:

Мастер рад кандидата Ковачевића има 70 страна, укључујући литературу и прилоге. Кандидат је током писања мастер рада користио литературу која броји 41 библиографску јединицу. Рад је структуриран у седам главних цјелина у оквиру којих су укомпонована потпоглавља и одјељци. На почетку рада су Предговор и Увод у оквиру којег је кандидат дао хипотезе истраживања, предмет, мотив и циљ истраживања. Тема мастер рада је подразумијевала да је кандидат фокус својих истраживања усмјерио на дјело Захарије Орфелина у контексту барокне културе.

Када је ријеч о централном дијелу мастер рада, кандидат се у првом поглављу бавио истраживањем *Младости и школовања Захарије Орфелина*. Овим поглављем обухватио је увид у историјски период у којем је Орфелин живио, информације о његовом животу и школовању. Садржи биографски приказ Орфелиновог живота, сазнања о његовом поријеклу, образовању, путовањима и другим кључним догађајима. Приказани су први његови помени у историографији и њихов значај за изучавање Орфелиновог дјела.

Кандидат је на основу досадашњих проучавања објаснио питање презимена Орфелин као и породични контекст који је у историографији остао доста непозат.

Друго поглавље односи се на *Орфелиново стварање у времену барока*, са посебним фокусом на епоху у којој се он афирмише као стваралац. С тим у вези, у проучавању Орфелиновог живота и дјела обратио је пажњу и на епоху барока у којој се овај стваралац афирмисао као запажена личност нововјековне културе. Епоха је обиљежена бројним промјенама како историјским тако и културним и друштвеним. Орфелинова дјела обиљежавају сукоб са традицијом и потрагом за новим облицима изражавања.

Треће поглавље се бави *Орфелиновим доприносом барокној култури*. Обрађује тезу која се тиче Орфелиновог доприноса и стваралаштва у контексту барокне културе. Орфелин је попут многих стваралаца тога времена био и креатор историје, остављајући трајан печат за културу јужнословенског простора. Он користи барокне технике како би у својим дјелима пренио јаке поруке како на савременике, тако и на цјелокупно друштво. Кандидат је у овом поглављу дао осврт на значајне ствараоце овог периода, како би на прави начин освијетлио слику о Орфелиновом дјелу. Компарирао је стваралаштво тих истакнутих стваралаца и онога што је припадало Орфелиновом опусу. У овом поглављу је дат осврт на питање утицаја Орфелиновог дјела на културу и историографију након њега.

Четврто поглавље обрађује *Орфелиново књижевно и просветитељско дјело*, у њему се пружа осврт на богати опус овог значајног ствараоца, као и на сегменте стварања који су га најснажније означили и профилисали као барокно – просветитељског ствараоца. Орфелиново књижевно и просветитељско дјело представља кључни дио његовог наслеђа. Кандидат је анализирао како је овај изузетни стваралац успио да обликује барокни стил кроз своје радове и да тај стил допуни неким тенденцијама које припадају просветитељству. Као један од најзначајнијих представника барокне књижевности на Балкану, Орфелин је својим дјелима утицао на културну сцену свог времена, као и времена након њега. У овом поглављу обрађена је Орфелинова улога као просветитеља и његов допринос културном напретку цијеле епохе који се одражава кроз његова књижевна дјела.

У *Закључку* је кандидат сублимирао резултате истраживања, односно обраде теме мастер рада. У њему је изнио вриједносни суд о Орфелину као барокном ствараоцу и реализацији самог пројекта мастер рада. Кандидат поентира да је Орфелин као барокни

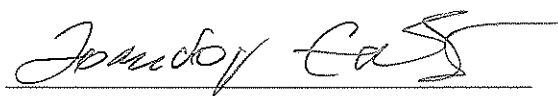
стваралац оставио трајан печат на барокну културу и његово наслеђе је постало важан сегмент историјског и умјетничког контекста тога времена. На крају рада је дат списак коришћене литературе и прилози. Прилоге је кандидат добро уклопио у тематски оквир рада и они употпуњавају мастер рад као цјелину. Углавном су засновани на дигитализованим дјелима Захарије Орфелина из фонда Библиотеке Матице српске у Новом Саду.

На основу свега наведеног, Комисија констатује да мастер рад кандидата Марка Ковачевића *Захарије Орфелин (1726–1785) – барокни стваралац*, испуњава нормативе који важе за мастер тезе, те стога предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета да одобри усмену одбрану овог рада.

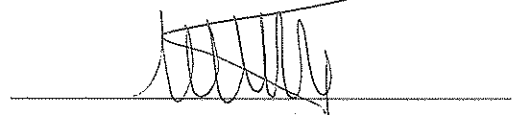
Никшић, 4.11.2024.

Комисија

Доц. др Далибор Елезовић, ментор

Проф. др Маријан Премовић, члан

Доц. др Александар Стаматовић, члан

12. 11. 2024.

01 3974

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/4

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Zaharije Orfelin (1726-1785) – barokni stvaralac** Marka Kovačevića, studenta Studijskog programa za istoriju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, 01-4686 od 16.12.2023.godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom, **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa oštećenjem sluha u prvom ciklusu osnovne škole**, kandidatkinje **Marine Nilović**.

U skladu sa članom 16, stav 1 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ
O MASTER RADU

KRATKI PRIKAZ RADA

Master rad kandidatkinje, Marine Nilović, **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa oštećenjem sluha u prvom ciklusu osnovne škole**, napisan je na 76 strana, u *Times New Roman* fontu, prored 1,5. Rad je struktuiran u dvije tematske cjeline. U okviru prve tematske cjeline *Teorijski dio* detaljno je operacionalizovan koncept: Djeca sa oštećenjem sluha, Klasifikacija i uzroci oštećenja sluha, Karakteristike djece sa oštećenjem sluha, Inkluzivno obrazovanje djece sa oštećenjem sluha, Teškoće djece sa oštećenjem sluha u vaspitno-obrazovnom procesu, Organizacija nastave u školi za djecu sa oštećenjem sluha, Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa oštećenjem sluha, dok u druga tematska cjelina *Metodološki dio rada* ima razrađen koncept: Problem i predmet istraživanja, Cilj i zadaci istraživanja, Istraživačke hipoteze, Metode, tehnike i instrumenti istraživanja, Uzorak ispitanika i Interpretacija rezultata istraživanja. Nakon objedinjavanja teorijskog i metodološkog dijela rada kandidatkinja Marina Nilović je opsežno analizirala empirijsku evidenciju u okviru ovog poglavlja, pod nazivom, Zaključak. Kandidatkinja Marina Nilović je svoju teorijsku elaboraciju fokusirane problematike utemeljila u brojnim relevantnim izvorima i publikacijama (ukupno 21 jedinica) i primjereno odabranim i prikazanim elektronskim izvorima. Na kraju su prilozi,

odnosno instrumenti, funkcionalno operacionalizovani i primijenjeni u ovom istraživanju. Nastavnici i učenici tipičnog razvoja igraju ključnu ulogu u inkluzivnom procesu i obrazovnom uspjehu djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Fokus inkluzije je na identifikaciji i uklanjanju prepreka koje otežavaju realizaciju obrazovnih procesa, kao i na povećanju učešća učenika sa posebnim potrebama. Kroz inkluziju se razvija tolerancija i prihvatanje različitosti, čime se smanjuje osjećaj zapostavljenosti kod učenika sa posebnim obrazovnim potrebama (Jablan, Kovačević, 2008). Glavni cilj inkluzivnog obrazovanja je da djeca sa teškoćama budu što više uključena u vršnjačke grupe i zajednicu, te da steknu vještine potrebne za svakodnevni život (Donović, 2020).

U teorijskom dijelu rada kandidatkinja Nilović, navodi da oštećenje sluha otežava uključivanje djece sa oštećenjem sluha u školu i prilagođavanje toj sredini. To takođe zavisi i od stepena oštećenja. Pogađa cijeli razvoj djeteta. Djeci sa oštećenjem sluha je dosta loš govor, siromašan rječnik, a pamćenje im je kratkotrajno. Mnogo je komplikovano i prilagođavanje na sredinu i socijalizacija sa vršnjacima (Šakotić, Mešalić, Hrnjica, 2009). Kod djece sa oštećenjem sluha dominira analitičko mišljenje zbog toga što mnoštvo informacija dobijaju vizuelno. Često ne umiju da kontrolišu svoja osjećanja i raspoloženje im se mijenja (Kovačević, 2007). Kako navodi kandidatkinja Nilović Kompetencije učiteljasu bitne u radu sa djecom sa teškoćama u razvoju : razumije psihički, emocionalni i socijalni razvoj djeteta; ima potrebna znanja za rad sa djecom sa teškoćama u razvoju; zna kako da motiviše djecu; umije da podstakne razvoj kapaciteta djece sa teškoćama u razvoju (Momčilović, 2017)

U dijelu rada, pod nazivom *Metodološki dio rada*, kandidatkinja Marina Nilović razvija metodološki koncept rada kroz cjelishodno projektovani cilj i zadatke, a potom i logično, detaljno operacionalizovane hipoteze. Predmet ovog istraživanja je usmjeren na sagledavanje u kojoj mjeri su učitelji kompetentni u radu sa djecom sa oštećenjem sluha. Cilj istraživanja jeste: Utvrditi u kojoj mjeri su učitelji spremni za rad sa djecom sa oštećenjem sluha u prvom ciklusu osnovne škole. Kandidatkinja Nilović je na osnovu cilja i zadataka postavila glavnu hipotezu koja glasi: Pretpostavlja se da učitelji nijesu u dovoljnoj mjeri spremni za rad sa djecom sa oštećenjem sluha, navodi da rezultati ovog istraživanja pokazuju da nema značajnih razlika između rezultata dobijenih u različitim opštinama: Podgorici, Baru i Ulcinju. Učitelji su, prema dobijenim rezultatima,

motivisani za rad sa djecom sa oštećenjem sluha i smatraju da motivisanost igra bitnu ulogu u radu sa djecom.

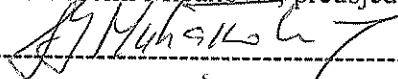
Istraživanjem se došlo do saznanja da mali broj učitelja poznaje različite strategije za rad sa djecom sa oštećenjem sluha. Najbitnijim smatraju: mjesto sjedenja učenika, čitanje sa usana, korišćenje više vizuelnih materijala i dobru saradnju sa roditeljima. Učitelji najbitnijim smatraju komunikacijske, socijalne i kompetencije za saradnju sa roditeljima. Glavna hipoteza je potvrđena.

ZAVRŠNA OCJENA RADA

Imajući u vidu navedenu argumentaciju koja svjedoči o kvalitetu, relevantnosti, svrsishodnosti, inovativnosti master rada kandidatkinje **Marine Nilović**, na temu koja je izuzetno aktuelna i značajna, Komisija je pozitivno ocijenila rad, te predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da usvoji Izvještaj i odobri javnu odbranu master teze, pod nazivom: **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa oštećenjem sluha u prvom ciklusu osnovne škole**.

KOMISIJA

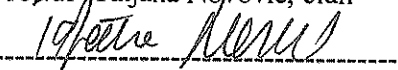
Prof.dr Veselin Mićanović, predsjednik

Prof.dr Nada Šakotić, mentor

Prof.dr Tatjana Novović, član

12. 11. 2024.

01 3975

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/5

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa oštećenjem sluha u prvom ciklusu osnovne škole** Marine Nilović, studentkinje Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Ines Kovačević

I Z V J E Š T A J

Ines Kovačević, studentkinja interdisciplinarnih Studija za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu Stavovi profesionalaca iz predškolskih ustanova o efikasnosti uključivanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vršnjački kolektiv.

Tema ovog rada je odobrena na sjednici Vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: Prof. dr Tatjana Novović, mentorka, prof. dr Nada Šakotić članica, prof. dr Biljana Maslovarić članica.

Kandidatkinja je uspješno položila ispite predviđene nastavnim planom i programom Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi slijedeći izvještaj.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja Kovačević razmatra i analizira detaljno teorijsko-naučne principe, koji predstavljaju ključne okosnice za afirmaciju inkluzivnog koncepta, poput: individualizacije, principa socijalne prihvaćenosti i podrške; rane intervencije i rehabilitacije; funkcionalnog razvijanja sposobnosti; stimulacije i kompenzacije. Ona ističe da o cjelovitoj inkluzivnoj praksi možemo govoriti ukoliko u atmosferi povjerenja i kontinuirane, obavezujuće razmjene značajnih informacija između svih sudionika, kreiramo funkcionalno organizovanu potporu djeci/učenicima. Da bi se djeca sa

posebnim obrazovnim potrebama na adekvatniji način uključili u redovni vaspitno-obrazovni proces, neophodno je upotrebljavati određene didaktičko-metodičke postupke koji su usklađeni sa učenikovim očuvanim potencijalima (Dulčić, 2003). Ukoliko se pojave određeni problemi u ponašanju i učenju kod djece, naglašava kandidatkinja, blagovremenim i cjelishodno planiranim strategijama za unapređivanje postignuća moguće je efikasno prevazići aktuelne poteškoće, ukoliko su u nastavnici i roditelji posvećeni i usaglašeni.

U teorijskoj elaboraciji ključnih pojmova iz korpusa datog predmeta proučavanja, kandidatkinja Ines K. podcrtava značaj blagovremenog identifikovanja, praćenja i razuslovljavanja problematičnih ponašanja kod djece. Pozivajući se na relevantne izvore u pedagoško-psihološkoj literaturi, I.Kovačević ističe značaj poznavanja specifičnosti posebnih razvojnih teškoća, kao i nivoa kompetnosti i profesionalne spremnosti vaspitača u radu sa djecom i roditeljima. U okviru socijalizacije djece na predškolskom uzrastu od vaspitača se najprije očekuje da prepoznaju i razumiju potrebe svakog djeteta, da pružaju kontinuiranu podršku i pomognu djeci sa razvijaju socijalne kompetencije. Takođe, kandidatkinja posebno podcrtava ulogu i značaj preventivnih aktivnosti koje se planiraju i sprovode u aktuelnoj predškolskoj praksi. Pomak sa tradicionalnog modela, ka individualizovanom učenju kao odgovor na heterogene uslove i mogućnosti učesnika, nudi polaznu tačku za obrazovnu jednakost u predškolskom kontekstu (Bondie, Dahnke & Zusho 2019). Ciljevi u individualno razvojno-obrazovnom planu su prilagođeni potrebama djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama. Didaktički pristup vaspitača u implementaciji IROP-a zavisi od individualnih zahjeva i potreba pojedine djece (Strobel et al. 2007; Tomlinson 2014). Pritom, zajedništvo vaspitača, roditelja i asistenta koji sarađuju i timski planiraju rad, treba da doprinese funkcionalnom razuslovljavanju poteškoća u dječjem ponašanju i učenju. Redefinisanje postojećih problema kao zajedničkih i postavljanje jasnih ciljeva i zaduženja svakom od aktera u procesu partnerstva, omogućava da roditelj osjeti razumijevanje, podršku i povjerenje (Hansen, Kaufmann, Walsh, 2001).

U nastavku, kandidatkinja Ines K. opisuje specifičnosti pojedinih razvojnih etapa u dječjoj maturaciji, pozivajući se pravilno na odgovarajuće naučno-teorijske izvore i relevantne istraživače u oblasti psihološke i pedagoške problematike. Potom, posebno se

se u radu razmatraju uticaji i polja interferencija u djelovanju različitih faktora socijalizacije: porodice, vrtića, medija. U poglavlju posvećenom različitim istraživanjima u oblasti inkluzije djece sa različitim ponašajnim poteškoćama, kandidatkinja navodi niz različitih empirijskih nalaza, kojima potkrepljuje opravdanost i održivost inkluzivnog pristupa.

U polazištu metodološkog okvira istraživanja, kandidatkinja I.Kovačević definiše vodeći cilj, fokusiran na razmatranje stavova profesionalaca u predškolskim ustanovama koji su direktno uključeni u rad djece sa posebnim obrazovnim potrebama i njihovo funkcionisanje sa ostalim vršnjacima.

Glavna hipoteza je u potpunosti usklađena sa istaknutim istraživačkim ciljem i operacionalizovana kroz odgovarajućih pet podhipoteza. Istraživačke pretpostavke su testirane putem odgovarajućih metodološki pouzdanih metoda i tehnika i shodno tome, pažljivo i primjereno kreiranih instrumenata. U istraživanje je uključen uzorak od 35 vaspitača i 5 stručnih saradnika, koji realizuju vaspitno-obrazovni proces u 5 vaspitanih jedinica iz Bara. Od istraživačkih instrumenata, kandidatkinja Kovačević je primijenila polustrukturirani intervju i skalu stavova.

Rezultati istraživanja sprovedeni u barskim predškolskim ustanovama pokazali su da *profesionalci iz predškolskih ustanova imaju pozitivne stavove o efikasnosti uključivanja djece sa posebnim potrebama u vršnjački kolektiv.*

Shodno potvrđenim sporednim hipotezama, kao i rezultatima ovog istraživanja, kandidatkinja Mandić zaključuje da vaspitači imaju pozitivne stavove prema uključivanju djece sa razvojnim smetnjama u redovne vaspitno-obrazovne institucije, da imaju razvijene strategije i ideje za efikasan rad sa ovom djecom, pokazuju otvorenost prema saradnji sa roditeljima, te da se kontinuirano interno i eksterno stručno usavršavaju. Za djecu sa teškoćama u razvoju je važno da se što ranije uključe u socijalnu interakciju, komunikaciju i aktivnosti vršnjaka, pa taj proces treba započeti još u predškolskom periodu. Time će se postići bolja socijalna integracija i socijalizacija, bolja emocionalna kontrola, razviti osjećaj sigurnosti, zadovoljstva, samopoštovanja, sposobnosti komunikacije, izražavanja potreba, želja i namjera verbalnim i neverbalnim

putem, podstaći tjelesni razvoj. Uključivanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vršnjački kolektiv, uslovljeno je aktivnostima koje se u vrtićima sprovode, interesom djece sa posebnim obrazovnim potrebama, i stavovima koje ispoljavaju vaspitači i stručni saradnici, u skladu sa raspoloživim vremenom. Uključeni su u proces pružanja podrške djeci sa posebnim obrazovnim potrebama, i tada, i uz adekvatnu saradnjom koju ostvaruju sa vaspitačima i roditeljima, stvaraju uslove za povezivanje djece tipičnog razvoja i djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

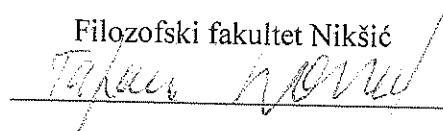
Na osnovu navedenog, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidatkinje Ines Kovačević, na temu: **Stavovi profesionalaca iz predškolskih ustanova o efikasnosti uključivanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vršnjački kolektiv**, ispunjava normative koji važe za master radove, te stoga predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, novembar 2023.god.

Komisija, u sastavu:

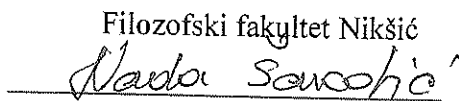
prof. dr Tatjana Novović

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Nada Šakotić

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Biljana Maslovarić

Filozofski fakultet Nikšić

12. 11. 2024.

01 3977

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/6

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

O D L U K U

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Stavovi profesionalaca iz predškolskih ustanova o efikasnosti uključivanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vršnjački kolektiv Ines Kovačević**, studentkinje Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-4691 od 30.04.2024. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom *Upotreba i izbor didaktičkih igara u formiranju pojma prostornih dimenzija*, kandidatkinje Anastasije Šćepanović.

U skladu sa članom 22, stav 1, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Anastasija Šćepanović, studentkinja master studija Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu *Upotreba i izbor didaktičkih igara u formiranju pojma prostornih dimenzija*.

Tema ovog rada je odobrena 22.12.2023. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana je komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Biljana Maslovarić, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Nada Šakotić, Filozofski fakultet– Nikšić.

Master rad kandidatkinje Anastasije Šćepanović *Upotreba i izbor didaktičkih igara u formiranju pojma prostornih dimenzija* napisan je na 81 strani. Rad je strukturiran u dvije međusobno povezane cjeline: teorijsku i istraživačku, koje su dodatno razrađene kroz specifične tematske oblasti. Svaka od ovih cjelina sistematski analizira relevantne aspekte istraživnog problema, čime se omogućava sveobuhvatna i precizna evaluacija. Ovaj pristup omogućava dublje razumijevanje i integraciju ključnih elemenata koji su od značaja za predmet istraživanja.

Nakon uvodnih razmatranja, teorijski dio rada strukturisan je u tri tematske cjeline: Pojam, zadaci i odlike didaktičkih igara, Karakteristike formiranja pojmova prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu, Uloga vaspitača u upotrebi i izboru didaktičkih igara za formiranje prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu.

U drugom dijelu rada, koji se fokusira na istraživačku komponentu, pažljivo je definisan i detaljno razrađen metodološki okvir koji upravlja istraživanjem. Rezultati su prezentovani na sistematičan način, koristeći deskriptivne analize, kao i tabelarne i grafičke ilustracije za

bolju vizuelizaciju podataka. Na osnovu funkcionalne integracije svih elemenata rada, kandidatkinja je u zaključku pružila dubinsku analizu istraživačkih nalaza. Nakon zaključnog dijela, priloženi su svi korišćeni materijali i dodaci koji su doprinijeli cjelokupnoj studiji.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja Anastasija Šćepanović analizira pojam prostorne orijentacije, definišući ga kao sposobnost razumijevanja i interpretacije odnosa među objektima u prostoru. Rani razvoj prostorne svijesti kod djece uključuje sticanje osnovnih pojmova kao što su "iznad", "ispod" i "pored", koji se razvijaju kroz igru i interakciju s okolinom. Istraživanja pokazuju da djeca počinju razumijevati osnovne prostorne odnose već od druge godine, dok se složenije relacije razvijaju do šeste godine. Kandidatkinja takode ukazuje na nedostatak empirijskih istraživanja u ovoj oblasti na našem području, što predstavlja dodatnu motivaciju za dalja istraživanja.

U prvoj tematskoj cjelini, kandidatkinja se fokusira na značaj didaktičkih igara u razvoju i obrazovanju djece, ističući njihove ključne aspekte i prednosti. Ona objašnjava da didaktička igra nije samo oblik zabave, već i alat koji doprinosi fizičkom, emocionalnom, kognitivnom i socijalnom razvoju djeteta. U svom izlaganju, kandidatkinja se oslanja na relevantne teorije i istraživanja, ukazujući na to da didaktičke igre podstiču razvoj kritičkog mišljenja, rješavanje problema, emocionalnu regulaciju i socijalne vještine. Osim toga, naglašava da didaktičke igre omogućavaju djeci da slobodno istražuju, izražavaju svoju kreativnost i razvijaju važne životne vještine. Kandidatkinja takode ističe ulogu didaktičkih igara u okviru različitih pedagoških pristupa, kao što su Reggio Emilia i Montessori metode, koji naglašavaju značaj igre u ranom obrazovanju. Na kraju, naglašava da su didaktičke igre ključne za razvoj svih aspekata djetetove ličnosti i pripremu za buduće izazove.

U drugoj tematskoj cjelini, kandidatkinja obrađuje ključne karakteristike formiranja pojmova prostornih dimenzija kod djece predškolskog uzrasta, naglašavajući važnost ovog procesa za njihov sveukupni razvoj. Kandidatkinja ističe mogućnosti za formiranje pojmova prostornih dimenzija kroz razne aktivnosti, uključujući korišćenje likovnih, manipulativnih i senzornih materijala, kao i kroz igru. Takođe, naglašava važnost integracije matematičkih pojmova sa svakodnevnim životnim iskustvima djece, što doprinosi njihovoj motivaciji i angažmanu. Osvrće se na zastupljenost ovih pojmova u crnogorskom predškolskom kurikulumu, ističući da aktuelni programi podstiču kreativno mišljenje i rješavanje problema kroz usvajanje matematičkih koncepata. Vaspitači su ohrabreni da prate interese djece i da ih uključuju u planiranje aktivnosti, čime se osigurava da djeca postanu aktivni učesnici u svom učenju. Kroz ovu analizu, kandidatkinja Anastasija Šćepanović naglašava značaj formiranja

pojmovima prostornih dimenzija kao fundamentalne oblasti predškolskog obrazovanja koji podstiče sveobuhvatan razvoj djeteta.

U trećoj tematskoj cjelini, kandidatkinja Anastasija Šćepanović se fokusira na praktične aspekte implementacije didaktičkih igara i aktivnosti koje doprinose razvoju pojmova prostornih dimenzija kod djece. Ona ističe raznovrsne pristupe i strategije koje vaspitači mogu koristiti kako bi obogatili iskustva djece i podstakli njihov sveobuhvatan razvoj. Kandidatkinja naglašava značaj povezivanja matematičkih koncepata s svakodnevnim životnim situacijama, što povećava motivaciju djece i angažman u učenju. Uključivanje realnih primjera iz okruženja djece pomaže im da prepoznaju upotrebu prostornih dimenzija u svakodnevnom životu, čime se dodatno učvršćuju stečena znanja. Na kraju, kandidatkinja analizira kako su pojmovi prostornih dimenzija integrisani u crnogorski predškolski kurikulum. Ističe da aktuelni programi podstiču kreativno mišljenje i rješavanje problema kroz usvajanje matematičkih koncepata. Vaspitači su ohrabreni da prate interesovanja i potrebe djece, što omogućava da se aktivnosti prilagode njihovim sposobnostima i sklonostima. Kroz ovu analizu, kandidatkinja potvrđuje da je formiranje pojmova prostornih dimenzija ključni dio predškolskog obrazovanja. Ovaj proces ne samo da doprinosi razvoju matematičkih vještina, već i potpunom razvoju djeteta, uključujući emocionalne, socijalne i kreativne aspekte.

U drugom poglavlju rada, kandidatkinja identifikuje problem kao centralnu tačku istraživanja, ističući njegove značajnosti i relevantnost unutar konteksta obrazovanja. Opisuje specifične aspekte koji izazivaju pažnju i pruža uvid u to zašto je rješenje ovog problema od značaja za unapređenje prakse u predškolskom obrazovanju. Definisanjem predmeta istraživanja, kandidatkinja jasno ukazuje na specifične aspekte fenomena koji se ispituju. Kandidatkinja precizno formuliše cilj istraživanja, koji predstavlja osnovnu svrhu i usmjerenje cjelokupnog rada. Ovaj cilj reflektuje namjeru da se doprinese razumijevanju specifičnih aspekata formiranja pojmova prostornih dimenzija kod djece predškolskog uzrasta. Kandidatkinja postavlja hipoteze kao pretpostavke koje su testirane tokom istraživačkog procesa. Kandidatkinja precizno definiše uzorak ispitanika koji će učestvovati u istraživanju.

Cilj istraživanja glasi: Utvrditi iskustvene stavove vaspitača prema upotrebi i izboru raznovrsnih didaktičkih igara za formiranje pojmova prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu.

U skladu sa ciljem, istraživački zadaci su formulisani na sljedeći način:

- Utvrditi da li vaspitači planiraju i realizuju pojmove prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu.
- Utvrditi koje didaktičke igre vaspitači najčešće upotrebljavaju u formiranju pojmova prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu.
- Utvrditi da li vaspitači prilikom upotrebe didaktičkih igara za formiranje pojmova prostornih dimenzija vrše korelaciju sa ostalim oblastima vaspitno-obrazovnog rada.
- Utvrditi na bazi kojih kriterijuma vaspitači vrše izbor didaktičkih igara za formiranje pojmova prostornih dimenzija na predškolskom uzrastu.

Kandidatkinja Šćepanović je sproveda istraživanje na uzorku od 150 vaspitača iz predškolskih ustanova u Nikšiću, Podgorici, Kotoru i Pljevljima. Ovaj odabir uzorka omogućava sveobuhvatan uvid u različite kontekste i pristupe predškolskom obrazovanju unutar Crne Gore. Istraživanje je obuhvatilo vaspitače iz raznih ustanova, čime se omogućava prikupljanje raznovrsnih podataka koji reflektuju specifične prakse i izazove sa kojima se vaspitači suočavaju u svakodnevnom radu.

Kandidatkinja je koristila kvantitativne i kvalitativne metode prikupljanja podataka, uključujući anketne upitnike i intervjue, što je dodatno obogatilo analizu.

U ovom istraživanju kandidatkinja je primijenila metodu teorijske analize. Ova metoda je korišćena u procesu definisanja problema, predmeta, cilja, istraživačkih zadataka i istraživačkih hipoteza. Deskriptivna metoda je poslužila za identifikaciju iskustvenih mišljenja vaspitača o upotrebi i izboru raznovrsnih didaktičkih igara za formiranje pojmova prostornih dimenzija kod predškolskog uzrasta. Kandidatkinja je u istraživanju primijenila anketni upitnik i intervjue, koji su uključivali tri fokus grupe sa po deset ispitanika. Ovaj pristup omogućio je prikupljanje bogatih i relevantnih podataka o praksama vaspitača, kao i o njihovim percepcijama i iskustvima u radu sa djecom. Kroz analiziranje rezultata, kandidatkinja je mogla da osvijetli ključne aspekte i izazove u primjeni didaktičkih igara, što je doprinijelo dubljem razumijevanju procesa formiranja pojmova prostornih dimenzija kod djece predškolskog uzrasta.

Kandidatkinja je došla do podataka koji ukazuju na značajnu disproporciju među polovima među vaspitačima, pri čemu je 98,67% ženskog i 1,33% muškog pola. Ovo može uticati na interpretaciju rezultata, naročito kada su polne razlike relevantne. Uzorak se većinom sastoji od visoko obrazovanih vaspitača, što može doprinijeti kvalitetu obrazovanja, ali ukazuje i na mogućnost potreba za dodatnom obukom u praktičnim aspektima. Takođe,

većina ispitanika ima značajno radno iskustvo, ali postoji i manji broj sa kraćim radnim stažom, što može uticati na razumijevanje obrazovnih koncepata. Analizirajući različite vaspitne grupe, uočava se raspodjela vaspitača po uzrastima, što zahtijeva specifične pristupe i resurse. Rezultati pokazuju da većina vaspitača često realizuje aktivnosti na usvajanju prostornih dimenzija kod djece, ali i da se razlikuju u raznolikosti korišćenih metoda. Planiranje aktivnosti takođe varira, pri čemu je značajan broj vaspitača koji ne planira detaljno, što može negativno uticati na kvalitet obrazovnog procesa.

Kandidatkinja Anastasija Šćepanović je sprovela istraživanje među vaspitačima kako bi stekla uvide o njihovim iskustvima i stavovima prema primjeni didaktičkih igara za razvoj prostornih dimenzija kod djece predškolskog uzrasta. Kroz diskusije u fokus grupama, došla je do saznanja da vaspitači smatraju da je igra ključni metod za usvajanje prostornih pojmova, uzimajući u obzir uzrast i interesovanja djece. Oko 53% ispitanika naglasilo je važnost igre, dok je 26,67% istaklo značaj detaljnog planiranja aktivnosti koje pomažu djeci da bolje razumiju prostorne dimenzije.

Vaspitači su identifikovali nekoliko ključnih razloga za razvoj prostornih dimenzija, uključujući poboljšanje orijentacije u prostoru i istraživanje okoline. Kada je riječ o vrstama didaktičkih igara, matematičko-logičke igre su se pokazale kao najzastupljenije, dok su otkrivačke, pokretne i muzičke igre takođe značajno korišćene. Istraživanje je pokazalo da se didaktičke igre često povezuju s jezičko-govornim i matematičko-logičkim aktivnostima, što omogućava integraciju različitih vaspitno-obrazovnih oblasti i doprinosi većem angažovanju djece. Ovi nalazi ukazuju na svijest vaspitača o važnosti igara u obrazovanju i potrebu za adekvatnom obukom i resursima za efikasno usvajanje prostornih dimenzija.

Kandidatkinja je istraživanjem obuhvatila različite pristupe vaspitača u integraciji didaktičkih igara sa obrazovnim oblastima za formiranje pojmova prostornih dimenzija, analizirajući podatke koji ukazuju na nekoliko ključnih strategija. Većina vaspitača, tačnije 36,67%, planira aktivnosti u skladu s ciljevima vaspitno-obrazovnog programa, osiguravajući time da igre doprinose postizanju šireg obrazovnog konteksta. Oko 30% vaspitača oslanja se na detaljnu analizu igara i interesovanja djece, procijenjujući kako se različite igre mogu prilagoditi potrebama i uslovima u radnoj sobi. U manjem broju slučajeva, 23,33% vaspitača planira aktivnosti koje su usmjerene na frontalni dio aktivnosti, dok se 10% oslanja na nedeljne teme za povezivanje obrazovnih sadržaja. Ovi pristupi ukazuju na značaj prilagođavanja igara specifičnim obrazovnim ciljevima i interesovanjima djece. Kada je riječ o kriterijumima za izbor didaktičkih igara, većina vaspitača, njih 70%, fokusira se na sposobnosti i afinitete djece, dok 30% uzima u obzir uzrast, prethodno znanje i druge

kontekstualne faktore. Oko 40% vaspitača ističe da su afiniteti djece ključni za uspjeh igara, naglašavajući potrebu za povezivanjem tih interesovanja sa prethodnim iskustvima djece i korišćenjem raznovrsnih materijala. Ovi nalazi doprinose razumijevanju kako se didaktičke igre mogu optimalno koristiti za razvoj prostornih dimenzija u predškolskom uzrastu, ističući važnost integracije različitih obrazovnih sadržaja u jedinstven kontekst koji stimuliše učenje.

Kandidatkinja Anastasija Šćepanović u svom master radu temeljno je obradila pitanje upotrebe i izbora didaktičkih igara u formiranju pojma prostornih dimenzija. U pregledu rada, komisija je utvrdila da kandidatkinja prikazuje razvijene akademske kompetencije, što se ogleda u njenoj sposobnosti da analizira i sistematizuje postojeće metodološke pristupe. Njen rad ne samo da se oslanja na relevantne teorijske osnove, već i uključuje primjenu praktičnih rješenja koja značajno doprinose razvoju prostornih dimenzija kod djece predškolskog uzrasta.

Anastasija Šćepanović, kroz svoje istraživanje, demonstrira duboko razumijevanje pedagogije i didaktike, prepoznajući ključne aspekte koji utiču na efikasnost didaktičkih igara u obrazovnom procesu. Njen pristup obuhvata analizu specifičnih igara, njihovu integraciju u obrazovni kurikulum, kao i evaluaciju njihovog uticaja na razvoj prostornih odnosa kod djece.

S obzirom na ispunjenje svih normativnih zahtjeva za master teze, Komisija predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, 11.11.2024. godine.

Komisija u sastavu:

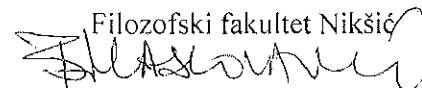
Prof. dr Veselin Mićanović, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

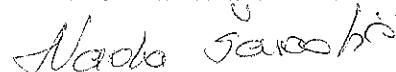
Prof. dr Biljana Maslovarić, član

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Nada Šakotić, član

Filozofski fakultet Nikšić

12. 11. 2024.

01 3978

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/7

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Upotreba i izbor didaktičkih igara u formiranju pojma prostornih dimenzija** Anastasije Šćepanović, studentkinje Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, 01-4412 od 11.12.2023.godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom, **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma u prvom ciklusu osnovne škole**, kandidatkinje **Milice Ružić**.

U skladu sa članom 16, stav 1 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ

O MASTER RADU

KRATKI PRIKAZ RADA

Master rad kandidatkinje, **Milice Ružić**, **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma u prvom ciklusu osnovne škole**, napisan je na 66 strana, u *Times New Roman* fontu, prored 1,5. Rad je strukturiran u dvije tematske cjeline. U okviru prve tematske cjeline *Teorijski dio* detaljno je operacionalizovan koncept: Poremećaji iz spektra autizma, Inkluzivno obrazovanje djece sa poremećajima iz spektra autizma, Rad nastavnika sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma, a druga tematska cjelina *Metodološki dio rada* ima razrađen koncept: Problem i predmet istraživanja, Cilj i zadaci istraživanja, Istraživačke hipoteze, Metode, tehnike i instrumenti istraživanja, Uzorak ispitanika i Interpretacija rezultata istraživanja. Nakon objedinjavanja teorijskog i metodološkog dijela rada kandidatkinja Milica Ružić je opsežno analizirala empirijsku evidenciju u okviru ovog poglavlja, pod nazivom, **Zaključak**. Kandidatkinja Milica Ružić je svoju teorijsku elaboraciju fokusirane problematike utemeljila u brojnim relevantnim izvorima i publikacijama (ukupno 70 jedinica) i primjereno odabranim i prikazanim elektronskim izvorima. Na kraju su prilozi, odnosno instrumenti, funkcionalno operacionalizovani i primijenjeni u ovom istraživanju. Nastavnici i učenici tipičnog razvoja igraju ključnu ulogu u inkluzivnom procesu i

obrazovnom uspjehu djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Fokus inkluzije je na identifikaciji i uklanjanju prepreka koje otežavaju realizaciju obrazovnih procesa, kao i na povećanju učešća učenika sa posebnim potrebama. Kroz inkluziju se razvija tolerancija i prihvatanje različitosti, čime se smanjuje osjećaj zapostavljenosti kod učenika sa posebnim obrazovnim potrebama (Jablan, Kovačević, 2008). Glavni cilj inkluzivnog obrazovanja je da djeca sa teškoćama budu što više uključena u vršnjačke grupe i zajednicu, te da steknu vještine potrebne za svakodnevni život (Donović, 2020).

U teorijskom dijelu rada kandidatkinja Ružić, navodi da je Crna Gora 90-ih godina XX vijeka prepoznala potrebu za promjenama u oblasti vaspitanja i obrazovanja. Zapaženo je da sistem treba osavremeniti, prevazići specijalno obrazovanje i uvesti inkluzivnu orijentaciju za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju (Marić & Milić, 2015). Obrazovni sistem Crne Gore je, prema Raičević i Vlahović (2020), ozbiljno i analitično pristupio unapređivanju inkluzije i pronalaženju efikasnih rješenja u teorijskom i praktičnom radu. Pored zakonskih rješenja i strategija za razvoj inkluzije, sprovedena su brojna istraživanja, realizovani projekti, obogaćena literatura i uvedene inovacije u izradi IROP-a i ITP-a (Raičević & Vlahović, 2020). Sistem obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama sada je umrežen saradnjom stručnjaka iz različitih oblasti vaspitanja i obrazovanja, zdravstvenih institucija i roditelja djece, a sve u interesu prilagođavanja društva pojedincu – djetetu koje treba da ostvari svoja osnovna ljudska prava. Prema *Zakonu o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama* (Službeni list RCG, br. 45/2010, 47/2017, 145/2021), od momenta otkrivanja posebne potrebe neophodno je vaspitanje i obrazovanje djeteta, odnosno rehabilitacija i rehabilitacija. Isto zakonsko rješenje propisuje da treba obezbijediti onaj stepen obrazovanja koji odgovara fizičkom, intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju djece. Primarne i sekundarne posljedice razvojne teškoće, njihov potencijalni značaj za obrazovno postignuće djeteta, očuvane mogućnosti djeteta, njegova interesovanja, porodična situacija i opšte zdravstveno i mentalno stanje elementi su koje treba uzeti u obzir da bi pomoć djetetu i porodici bila efikasna (Šakotić, Mešalić & Hrnjica, 2009)

U dijelu rada, pod nazivom *Metodološki dio rada*, kandidatkinja Milica Ružić razvija metodološki koncept rada kroz cjelishodno projektovani cilj i zadatke, a potom i logično, detaljno operacionalizovane hipoteze. Predmet ovog istraživanja su kompetencije učitelja za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma u prvom ciklusu osnovnih škola u Nikšiću i Podgorici. Cilj istraživanja je utvrđivanje nivoa kompetentnosti učitelja prvog ciklusa za rad sa učenicima sa poremećajima iz spektra autizma. Kandidatkinja Ružić je na osnovu cilja i zadataka postavila glavnu hipotezu koja glasi: Pretpostavlja se da su učitelji u prvom ciklusu osnovne škole kompetentni za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma. Analizom podataka dobijenih istraživanjem, kandidatkinja Ružić, utvrdila je sljedeće:

- Učitelji nijesu u dovoljnoj mjeri upoznati sa karakteristikama autizma kao razvojnog poremećaja,
- U velikoj mjeri se pristupa individualnom planiranju za učenike sa autizmom;
- U procesu formulisanja IROP-a učestvuju i učitelji i stručni saradnici iz škole,
- Učitelji teže ka tome da vizuelizuju nastavni sadržaj koji obrađuju,
- Nastavna sredstva i materijali koji se koriste tokom nastave su dominantno kreirani ili pribavljeni od strane učitelja,
- Pedagozi, psiholozi, defektolozi i logopedi učestvuju u radu sa djecom, individualno i pružanjem stručne pomoći učiteljima,
- Učitelji gotovo pa u potpunosti ističu kako produktivno sarađuju sa roditeljima i kako učešće roditelja predstavlja važan aspekt uspjeha u savladavanju ishoda učenja.
- Većina učitelja, sa kojima smo razgovarali, usavršavala se za potrebe rada u inkluzivnom odjeljenju. Kada govorimo o konkretnim obukama i seminarima koji su se odnosili na strategije rada sa učenicima sa autizmom, ne treba zanemariti da se značajan dio ispitanika nije obučavao ili smatra da im nije potrebno usavršavanje zbog toga što, prema njihovom mišljenju, učitelji i nastavnici u opštem slučaju nemaju dovoljno kompetencija da podučavaju djecu sa autizmom.

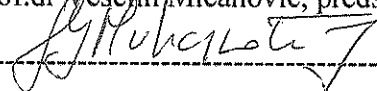
Kandidatkinja Milica Ružić navodi da je istraživanje pokazalo da nema dovoljno argumenata da potvrdi glavnu naučno-istraživačku hipotezu: *Pretpostavlja se da su učitelji u prvom ciklusu osnovne škole kompetentni za rad sa djecom sa PSA.*

ZAVRŠNA OCJENA RADA

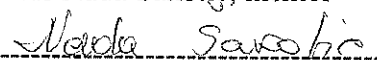
Imajući u vidu navedenu argumentaciju koja svjedoči o kvalitetu, relevantnosti, svrsishodnosti, inovativnosti master rada kandidatkinje Milice Ružić, na temu koja je izuzetno aktuelna i značajna, Komisija je pozitivno ocijenila rad, te predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da usvoji Izvještaj i odobri javnu odbranu master teze, pod nazivom: **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma u prvom ciklusu osnovne škole-**

KOMISIJA

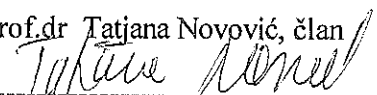
Prof.dr Veselin Mićanović, predsjednik

Prof.dr Nada Šakotić, mentor

Prof.dr Tatjana Novoprić, član

12. 11. 2024.

01 3979

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/8

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Kompetencije učitelja za rad sa djecom sa poremećajima iz spektra autizma u prvom ciklusu osnovne škole** Milice Ružić, studentkinje Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

I Z V J E Š T A J

Komisije za ocjenu magistarskog rada: Radovan Mihailović: Pruga Titograd - Nikšić na stranicama Pobjede

Radovan Mihailović (br.indexa 23/21) student master studija Studijskog programa Istorija, na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, nakon što je sa uspjehom položio sve ispite predviđene planom i programom master studija, uradio je i master rad na temu: *Pruga Titograd - Nikšić na stranicama Pobjede*.

Master rad je prijavljen 31. januara 2022. godine, a Vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici od 03. februara 2022. godine prihvatilo je temu rada i potvrdilo komisiju za ocjenu rada u sastavu: Doc. Dr Adnan Prekić, Filozofski fakultet-Nikšić, mentor; Prof. Dr Živko Andrijašević, Filozofski fakultet-Nikšić, član; Prof. Dr Nenad Perošević, Filozofski fakultet – Nikšić, član.

Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću Filozofskog fakulteta podnosi sljedeći izvještaj:

Master rad *Pruga Titograd - Nikšić na stranicama Pobjede*, kandidata Radovana Mihailovića predstavlja istorijsko – ideološko istraživanje o medijskoj prezentaciji projekta izgradnje pruge Titograd-Nikšić, koja je u Prvom petogodišnjem planu obnove i razvoja Crne Gore nakon Drugog svjetskog rata definisana kao najznačajniji državni, infrastrukturni projekat. Istraživački fokus ovog rada stoga nijesu bile konkretne aktivnost vezane za izgradnje pruge već način na koji su socijalističke vlasti željele da taj projekat predstave u javnosti.

Master rad *Pruga Titograd - Nikšić na stranicama Pobjede*, pored uvodnog dijela i zaključka ima tri poglavlja. U prvom poglavlju: *Posleratna Crna Gora – ratne posljedice i obnova zemlje*, kandidat je ukazao na istorijski kontekst u kome je došlo do izgradnje pruge u kojoj se osvrnuo na posljedice Drugog svjetskog rata u Crnoj Gori, obimu ratnih razaranja i načinom organizovanja posleratne vlasti. Kandidat je u ovom poglavlju pružio osnovni istorijski kontekst u kome je smješteno istraživanje, ukazujući na ključne elemente političkog, društvenog i ekonomskog života u Crnoj Gori u periodu istraživanja. U drugom poglavlju master rada: *Ekonomski i politički značaj pruge Titograd – Nikšić*, problematizovano je pitanje ekonomskog značaja izgradnje pruge Titograd – Nikšić. Kandidat se u ovom poglavlju posebno osvrnuo na koncept Prvog Petogodišnjeg plana obnove Crne Gore nakon Drugog svjetskog rata, sa fokusom na izgradnju navedene pruge kao ključnog infrastrukturnog objekta tog plana. Istaknuti su osnovni ekonomski parametri izgradnje pruge, objašnjeni svi tehnički i građevinski parametri sa posebnim osvrtom na značaj projekta za poslijeratnu obnovu Crne Gore. U trećem poglavlju: *Mi gradimo prugu – pruga gradi nas*, kandidat je analizirao diskurs kojim su socijalističke vlasti željele da ovaj projekat predstave u javnosti. Kroz analizu sadržaja dnevnog lista *Pobjeda*, kandidat je tragao za dominantnim formama komunikacije i oblikovanja javnog diskursa, preciznije: modelom komunikacije kojim su socijalističke vlasti željele da predstave ovaj projekat. Prezentovanjem i analizom sadržaja iz jedinog dnevnog lista koji je izlazio u Crnoj Gori, kandidat je izdvojio ključne političke i vrijednosne poruke koje su socijalističke vlasti kroz *Pobjedu*, željele plasirati i način na koji su oni izgradnju pruge željeli predstaviti kao savršen uspjeh socijalističkih društvenih odnosa.

Kroz sveobuhvatan metodološki pristup temi, kandidat je definisao i osnovne istraživačke ciljeve, na osnovu kojih su izvedene i istraživačke hipoteze master rada:

- Pretpostavka da je Komunistička partija Crne Gore projekat izgradnje pruge Titograd – Nikšić iskoristila za promociju novih socijalističkih odnosa u društvu.
- Pretpostavka da je uključivanjem ogromnog broja mladih ljudi tokom izgradnje ovog projekta, socijalistička vlast željela izvršiti izvjestan ideološki pritisak na mlade-graditelje pruge.
- Pretpostavka da dnevni list *Pobjeda* tokom radova na izgradnji pruge nije imao obavezu samo da izvještaja o razvoju i toku projekta, već je funkcija ovog medija bila i da kreira javni diskurs u kome će se prikazati sve navodne prednosti socijalističkog društva.
- Pretpostavka da je dnevni list *Pobjeda* izvještavao sa jasno pripremljenom ideološkom platformom, koja je bila u funkciji afirmisanja političkih ideja i vrijednosti socijalističkog sistema u Crnoj Gori.

Sveobuhvatna analiza izvještavanja lista *Pobjeda* u navedenom periodu, kao i drugi izvori korišteni u pripremi master teze, ostavili su dovoljno prostora da se sa velikom sigurnošću mogu potvrditi sve četiri početne istraživačke hipoteze rada.

Kandidat je kroz mnoge primjere izvještavanja *Pobjede* utvrdio da je jedan od ključnih zadataka izvještavanja ovog lista ukazivanje na promjene u novoj socijalističkoj državi, kao i komparacija novih okolnosti sa životom u staroj Jugoslaviji. Kroz niz primjera na koje je ukazao potvrđeno je strateško izvještavanje lista i kreiranje javnog diskursa u kome će se prikazati sve navodne prednosti socijalističkog društva. Takođe, kandidat je na stručan način ponudio dovoljno izvora koji potvrđuju hipotezu da je izvještavanje *Pobjede* imalo za cilj afirmisanje političkih ideja i vrijednosti socijalističkog društva. Kandidat je precizno objasnio i činjenicu da je *Pobjeda* kao jedini dnevni list imala veliku moć da utiče na javno mnjenje, a kao Organ Narodnog fronta Crne Gore, *Pobjeda* je bila pod direktnom kontrolom Komunističke partije, odnosno njenog Pokrajinskog komiteta za Crnu Goru. Tako je Partija mogla da usmjerava javno mnjenje u pravcu u kojem joj odgovara, jer prema njenom shvatanju, svi mediji, moraju se staviti u službi radnika i naroda. Kandidat je kroz niz ponuđenih primjera ponudio dovoljno argumenata za potvrđivanje hipoteze da je osim informisanja, indoktrinacija stanovništva bila važna funkcija izvještavanja lista *Pobjeda* po ovom pitanju. Kandidat je objasnio da je list imao jasno definisanu ideološku platformu, pa su tako i tekstovi koji su prenosili osnovne informacije o gradnji, u sebi su sadržali dozu propagandne, pa makar to bila informacija o nekom radniku koji je probio normu.

Kandidat je u radu takođe primjetio i o tome dao detaljno objašnjenje da je izvještavanje tokom 1947. godine bilo je usmjereno na objašnjenje značaja pruge i mobilisanje što više radnika, dok su se tekstovi iz 1948. fokusirali na hitnost završetka radova, uslijed približavanja roka. Kandidat u završnim promišljanjima teme iznosi zanimljivu tezu u kojoj objašnjava da je izvještavanje *Pobjede* bilo u funkciji formiranja javnog mnjenja i širenja popularnosti novih vlasti, ali da su oni istovremeno i objašnjavali da su uspostavljeni novi društveni odnosi, koji su bili garant prosteriteta i koji su mogli da riješe i najteže probleme. U tom kontekstu zaključuje da je gradnja pruge Titograd – Nikšić bio veoma zahtjevan građevinski poduhvat, koji je izveden zahvaljujući velikom požrtvovanju naroda i da snažna ideološki obojena propagandna kampanja, koju je *Pobjeda* vodila, ne može umanjiti težinu izgradnje ovog objekta i značaj koji je pruga imala za Crnu Goru i njeno stanovništvo.

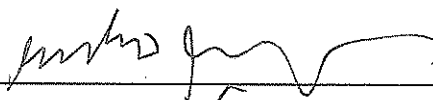
Na osnovu navedenog, Komisija konstatuje da master rad *Pruga Titograd - Nikšić na stranicama Pobjede*, kandidata Radovana Mihailovića ispunjava sve normativne standarde, metodološke i naučno-istraživačke kriterijume, te stoga Vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću predlaže da usvoji izvještaj i odobri usmenu odbranu rada.

Nikšić, 15. novembar 2024. godine

Komisija za ocjenu magistarskog rada:

Doc. Dr. Adnan Prekić, Filozofski fakultet-Nikšić, mentor.

Prof. Dr. Živko Andrijašević, Filozofski fakultet-Nikšić, član.

Prof. Dr. Nenad Perošević, Filozofski fakultet – Nikšić, član.

FILZOFSKI FAKULTET

18.11.2024.

01 4038

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/9

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Pruga Titograd – Nikšić na stranicama Pobjede** Radovana Mihailovića, studenta Studijskog programa za istoriju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET NIKŠIĆ
VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Danijele Tomić

Značaj i uloga pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori

IZVJEŠTAJ

Danijela Tomić je studentkinja postdiplomskih master studija na Studijskom programu za pedagogiju. Napisala je master tezu pod nazivom *Značaj i uloga pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori*. Tema rada je odobrena na sjednici Vijeća Filozofskog fakulteta 12.03.2024. godine, kada je imenovana i komisija za ocjenu master rada u sastavu: prof. dr Tatjana Novović, član, doc. dr Milica Jelić, član i doc. dr Jovana Marojević, mentor. Kandidatkinja je položila sve ispite predviđene nastavnim planom Master studija pedagogije. Nakon detaljnog pregleda master rada kandidatkinje, Komisija podnosi Vijeću sljedeći izvještaj.

Master rad kandidatkinje napisan je na 85 stranica. U radu se kandidatkinja referirala na 54 jedinice recentne literature. Strukturu rada čine tri dijela. Prvi dio čini teorijski okvir, odnosno teorijsko utemeljenje tematike istraživanja. Drugi dio rada odnosi se na metodološki okvir istraživanja, dok se treći dio odnosi na interpretaciju i diskusiju rezultata dobijenih istraživanjem, odnosno na prikaz nalaza o značaju i ulozi pedagoga u muzičkim školama.

Osnovna teza kandidatkinjinog rada je ukazivanje na važnost pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori odnosno na specifičnosti uloga pedagoga u kontekstu umjetničkog, u konkretnom slučaju, muzičkog obrazovanja. Ova teza je razvijana i istraživana kroz teorijski i empirijski dio rada.

Teorijski dio rada sastoji se od ukupno 5 potpoglavlja. Prvo potpoglavlje u okviru teorijske osnove rada je posvećeno razvoju muzičkih škola u Crnoj Gori. U ovom dijelu rada kandidatkinja navodi podatke o vremenu i načinu osnivanja muzičkih škola kroz istoriju, pri tom koristeći podatke dobijene iz Ljetopisa postojećih muzičkih škola, jer zvanična literatura o istorijatu razvoja ne postoji. Kandidatkinja Tomić u ovom dijelu rada ističe da su muzičke škole sve do 2018. godine, vaspitno-obrazovni rad realizovale po nastavnom planu i programu usvojenom 1970. godine, te da su se bitnije promjene u načinu rada i funkcionisanja muzičkih škola počele dešavati tek nakon reforme sprovedene 2018. godine.

U potpoglavlju *Način organizacije vaspitno-obrazovnog rada u muzičkoj školi*, kandidatkinja Danijela Tomić navodi specifičnosti organizacije nastave i vaspitno-obrazovnog rada u muzičkim školama. Ističe da u muzičkim školama dominira individualna nastava instrumenata, dok se grupna nastava organizuje za časove opšteobrazovnih predmeta, stručno teorijske grupe predmeta, solfeđa i grupnog muziciranja. U ovom dijelu posebno ističe značaj individualne nastave, gdje nastavnik u potpunosti prilagođava metode i način rada mogućnostima i potrebama učenika. Kandidatkinja navodi principe nastave koje nastavnici koriste kako bi u što većoj mjeri podstakli razvoj kreativnosti, mišljenja i pažnje kod učenika. Pored toga, u ovom dijelu rada opisani su obrazovni programi za osnovno i srednje muzičko obrazovanje koji trenutno postoje u Crnoj Gori, kao i uslovi za upis u osnovnu i srednju muzičku školu i način organizacije nastave (predmeti koji se izučavaju, trajanje časova i metode koje se koriste u nastavi stručnih predmeta). Dat je osvrt na specifičnosti u vođenju pedagoške dokumentacije i postojanje individualnih dnevnika koji su sastavni dio odjeljenjske knjige u muzičkim školama, a koji se u drugim srednjim i osnovnim školama ne koriste.

U potpoglavlju *Područja rada školskog pedagoga* kandidatkinja Tomić opisuje područja rada školskog pedagoga ističući značaj pedagoga u procesu organizacije i unapređenja vaspitno-obrazovnog rada u školi. U tekstu se navodi da pedagog učestvuje u planiranju, realizaciji i evaluaciji nastavnog procesa, profesionalnom razvoju nastavnika, podršci učenicima, saradnji sa roditeljima i relevantnim institucijama. Kako se naglašava, pedagog svojim djelovanjem doprinosi razvoju etosa ustanove ali se njegove aktivnosti ne ograničavaju samo na formalna područja rada već su često znatno šira u zavisnosti od specifičnosti škole u kojoj radi.

U narednom potpoglavlju *Uloga i značaj školskog pedagoga u muzičkoj školi* kandidatkinja opisuje ulogu školskog pedagoga u muzičkim školama kao važnog elementa koji doprinosi organizaciji i kvalitetu obrazovnog procesa. Muzičke škole su prvi put prepoznale potrebu za pedagogom u strukturi zaposlenih 2018. godine i to u Umjetničkoj školi za muziku i balet „Vasa Pavić“ u Podgorici. Područja rada školskog pedagoga u muzičkim školama su prilagođena specifičnostima djelovanja i rada ovih škola. Pedagog učestvuje u procesu planiranja rada škole kroz savjetodavnu pomoć i podršku nastavnicima prilikom izrade godišnjih planova rada, ali i kroz učešće u godišnjem planiranju rada ustanove. Pored podrške u planiranju pedagog pruža pomoć i podršku nastavnicima u radu sa talentovanim učenicima, pomoć pri izboru metoda rada za individualne i grupne časove kao i podršku prilikom odabira adekvatnih instrumenata za evaluaciju i praćenje rada učenika. Kako se navodi u radu, poseban značaj pedagog ima u procesu profesionalnog razvoja nastavnika pri čemu ima važnu ulogu u organizaciji stručnih seminara i majstorskih radionica za nastavnike. Pored ovih aktivnosti kandidatkinja opisuje značaj podrške koju pedagog pruža u radu sa učenicima i saradnji sa roditeljima doprinoseći razvoju pozitivne klime u školi.

U posljednjem potpoglavlju teorijskog dijela kandidatkinja Danijela Tomić je dala pregled dosadašnjih istraživanja na temu značaja i uloge pedagoga u muzičkim školama i srodne teme. Najprije je konstatovala kako ne postoji dovoljan broj istraživanja koja se bave ulogama i značajem rada školskog pedagoga u muzičkim školama. Na osnovu dostupnih, istraživanja naročito apostrofiraju važnost savjetodavnog rada pedagoga sa nastavnicima u muzičkim školama, u procesu planiranja i programiranja nastavnog rada. Ovo naročito stoga što mnoga istraživanja ističu kako postoji svojevrsan nedostatak metodičkih kompetencija nastavnika u muzičkim školama, gdje se veći akcenat stavlja na usko-stručna znanja iz predmeta odnosno sviranja instrumenta. Osim toga, specifičnost rada školskog pedagoga u muzičkim školama proizilazi i iz činjenice dominacije individualnog oblika rada, pa je u tom smislu za nastavnika od velike važnosti stručna pomoć pedagoga. Budući da u Crnoj Gori nije bilo istraživanja na ovu temu, kandidatkinja navodi da se kao prihvatljiva osnova za izvođenje istraživačkih hipoteza mogu koristiti srodna istraživanja iz regiona.

U metodološkom dijelu rada kandidatkinja postavlja problem i predmet istraživanja, cilj i zadatke, istraživačke hipoteze, precizira metode i tehnike istraživanja, kao i način obrade dobijenih

podataka. Cilj njenog istraživanja bio je ispitati i ukazati na značaj i ulogu školskog pedagoga u muzičkim školama, prema stavovima nastavnika muzičkih škola koje imaju pedagoga i onih koji u školama nemaju pedagoga. U skladu sa postavljenim ciljem i zadacima, postavljene su sljedeće istraživačke hipoteze:

Glavna hipoteza: Pretpostavlja se da, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, podrška koju pruža školski pedagog u cilju realizacije kvalitetnog vaspitno-obrazovnog rada u muzičkim školama unapređuje njihov vaspitno-obrazovni rad;

Na osnovu postavljenih zadataka definisane su posebne (pomoćne) istraživačke hipoteze:

- Pretpostavlja se da, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, podrška koju pedagog pruža nastavnicima u procesu razvoja kompetencija za ostvarivanje postavljenih vaspitno-obrazovnih ciljeva doprinosi unapređenju njihovih kompetencija;

- Pretpostavlja se da je, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, podrška pedagoga u procesu organizacije nastave nastavnicima evidentna (ispitanici navode konkretne aktivnosti pedagoga kojima se pruža podrška nastavnicima u organizaciji nastave);

- Pretpostavlja se da je, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, podrška pedagoga u procesu vođenja pedagoške dokumentacije evidentna (ispitanici navode konkretne aktivnosti pedagoga u procesu podrške nastavnicima u vođenju pedagoške dokumentacije);

- Pretpostavlja se da, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, uloga pedagoga u procesu organizovanja različitih školskih aktivnosti doprinosi njihovoj boljoj i kvalitetnijoj organizaciji;

- Pretpostavlja se da je, prema stavovima nastavnika muzičkih škola, organizacija cjelokupnog vaspitno-obrazovnog procesa u školama u kojima je angažovan školski pedagog kvalitetnija i efikasnija (planiranje i programiranje vaspitno-obrazovnog procesa, saradnja sa roditeljima, podrška učenicima, profesionalno usavršavanje nastavnika...)

- Pretpostavlja se da su pozitivni stavovi nadzornih službi Zavoda za školstvo Crne Gore o važnosti školskog pedagoga u muzičkim školama.

Istraživačke tehnike koje su korišćene za potrebe izrade Master rada kandidatkinje su analiza sadržaja i anketiranje nastavnika muzičkih škola. Kandidatkinja je planirala i strukturirani intervju sa nadzornikom za muzičko obrazovanje iz Zavoda za školstvo Crne Gore, ali isti nije realizovan. Istraživanjem je obuhvaćeno 14 muzičkih škola i ukupno 100 nastavnika zaposlenih u

njima (50 nastavnika iz škola u kojima je angažovan pedagog i 50 nastavnika iz škola u kojima nije angažovan pedagog).

Na osnovu rezultata istraživanja, navodimo na ovom mjestu neke od zaključaka za svaku od kategorija odnosno postavljenih istraživačkih hipoteza koje izvodi kolegistica Tomić:

1. U istraživanju je potvrđena hipoteza da prisustvo pedagoga značajno doprinosi razvoju profesionalnih kompetencija nastavnika u ostvarivanju vaspitno-obrazovnih ciljeva. Nastavnici su ocijenili da pedagog pruža dragocjenu pomoć i podršku kroz obuke, savjetovanja, radionice, što doprinosi njihovom profesionalnom razvoju. Nastavnici koji u svojim školama nemaju podršku pedagoga ocjenjuju da bi im prisustvo pedagoga u školi značajno olakšalo razvoj njihovih profesionalnih kompetencija.
2. Istraživanjem je potvrđena i hipoteza da je podrška koju pedagog pruža nastavnicima u procesu organizacije nastave evidentna. U školama bez pedagoga, nastavnici se oslanjaju na upravu i kolege, dok prisustvo pedagoga u drugim školama olakšava planiranje, organizaciju aktivnosti i svakodnevne obaveze. Izazovi rada nastavnika u školama bez pedagoga uključuju nedostatak stručne pomoći i resursa, što nastavnicima nameće potrebu za samostalnim usavršavanjem. Nastavnici predlažu dodatne obuke za pedagoge u muzičkoj problematici kako bi poboljšali kvalitet podrške. Zaključak potvrđuje da je pedagoška podrška ključna za efikasniju organizaciju nastave.
3. Kandidatkinja Tomić je istraživanjem potvrdila hipotezu da je podrška pedagoga u procesu vođenja pedagoške dokumentacije u školama evidentna. U radu su navedene razlike u vođenju pedagoške dokumentacije između škola koje imaju pedagoga i onih koje ga nemaju. U školama bez pedagoga, nastavnici troše više vremena na administrativne poslove, preko jednog sata dnevno, i najčešće se oslanjaju na upravu za pomoć, ali i dalje navode izazove kao što su obimnost dokumentacije i nedostatak adekvatnih obuka. Većina nastavnika smatra da bi im prisustvo pedagoga značajno olakšalo ovaj segment rada. U školama s pedagogom, nastavnici troše manje vremena na administraciju jer im pedagog pruža pomoć kroz organizaciju obuka, savjetodavne sastanke, pripremu obrazaca za evidenciju i savjetovanje o zakonskim okvirima. Iako je obimnost dokumentacije i dalje izazov, pedagoška podrška doprinosi efikasnijem vođenju dokumentacije, što potvrđuje hipotezu o njenoj važnosti.

4. Hipoteza da je uloga pedagoga u procesu organizovanja različitih školskih aktivnosti doprinosi njihovoj boljoj i kvalitetnijoj organizaciji takođe je potvrđena. U radu se navodi da je u školama bez pedagoga organizacija školskih aktivnosti pretežno odgovornost direktora i uprave, pri čemu nedostatak stručne pomoći i finansijskih sredstava predstavlja izazov. Većina nastavnika smatra da bi prisustvo pedagoga unaprijedilo organizaciju aktivnosti poput koncerata, seminara i radionica. U školama sa pedagogom, nastavnici naglašavaju da pedagog pruža ključnu podršku kroz koordinaciju, savjetovanje i planiranje aktivnosti.
5. U radu kandidatkinje Danijele Tomić potvrđena je i hipoteza da je organizacija cjelokupnog vaspitno-obrazovnog procesa u školama u kojima je angažovan školski pedagog kvalitetnija i efikasnija. U školama bez pedagoga, nastavnici smatraju da je njihov rad dobar, ali da bi im podrška pedagoga značajno pomogla u planiranju i organizaciji nastave, podršci učenicima, saradnji sa roditeljima, kao i u stručnom usavršavanju i razvoju komunikacijskih vještina. Nastavnici u školama s pedagogom ističu širok spektar koristi koje pedagog pruža: planiranje školskih aktivnosti, saradnju sa roditeljima, profesionalno usavršavanje, pomoć u vođenju pedagoške dokumentacije, kao i rad sa učenicima i razvoj komunikacijskih vještina. Zaključak istraživanja potvrđuje hipotezu da je vaspitno-obrazovni proces u školama s pedagogom kvalitetniji i efikasniji.
6. Postavljenu hipotezu da su pozitivni stavovi nadzornih službi Zavoda za školstvo Crne Gore o važnosti školskog pedagoga u muzičkim školama, kandidatkinja nije mogla zvanično potvrditi, jer nije dobila odgovor od institucije, ali se na osnovu dobijenih odgovora nastavnika i prethodnih, neformalnih, razgovora sa nadzornicima i ova hipoteza može tretirati kao potvrđena. Tomićeva ističe na osnovu neformalni razgovora da nadzornici podržavaju uključivanje školskog pedagoga u muzičke škole, apostrofirajući značaj pedagoške podrške nastavnicima, posebno ukoliko bi postojala mogućnost zaposlenja pedagoga koji je stekao muzičko obrazovanje

Master teza kandidatkinje Tomić, prema nama dostupnim podacima, prvi je istraživački rad koji se bavi pitanjem značaja školskog pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori. U tom smislu je i od važnosti za iniciranje daljih istraživanja o ovoj problematici. Cijenimo smjelost kandidatkinje za ulazak u slabo razučeno istraživačko polje, u kome je pokazala i metodološku i

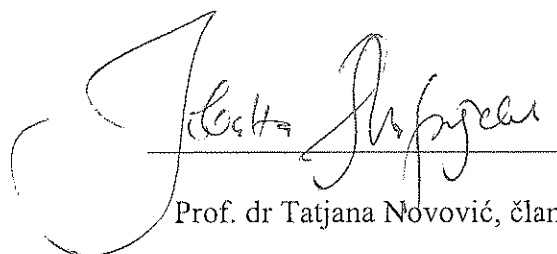
istraživačku i interpretacijsku zrelost i snalažljivost. Zaključci i na njima zasnovane preporuke argumentovane su i optimalne, i razmatrane u kontekstu već postojećih ograničenja u muzičkom obrazovanju u Crnoj Gori. Kandidatkinja je otvorila i pitanja prilagođavanja pedagoške dokumentacije u skladu sa specifičnostima vaspitno-obrazovnog rada u muzičkim školama kao i pitanje inicijalnog obrazovanja školskih pedagoga u kome, kako konstatuje Tomićeva, nedostaje uvid u posebnost uloga pedagoga u sferi umjetničkog obrazovanja.

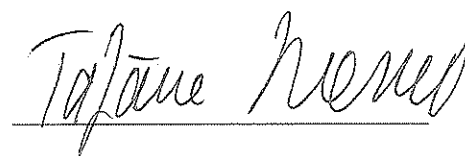
Na osnovu svega iznesenog Komisija zaključuje da master rad kolegyně Danijele Tomić *Značaj i uloga pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori* u tematskom i metodološkom smislu zadovoljava kriterijume o izradi master teze, pa se predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da se odobri usmena odbrana ovog rada.

Nikšić, 12.11.2024.

Komisija u sastavu:

Doc. dr Jovana Marojević, mentor

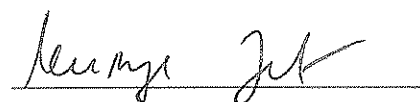

Prof. dr Tatjana Novović, član

Doc. dr Milica Jelić, član

18. 11. 2024.

01 4039

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/10

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Značaj i uloga pedagoga u muzičkim školama u Crnoj Gori** Danijele Tomić, studentkinje Studijskog programa za pedagogiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-4700 od 26.12.2023. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom *Izbor didaktičkih igara u formiranju matematičkih pojmova u prirodnoj okolini* kandidatkinje Tamare Jovanović

U skladu sa članom 22, stav 1, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Tamara Jovanović student master studija Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu *Izbor didaktičkih igara u formiranju matematičkih pojmova u prirodnoj okolini*.

Tema ovog rada je odobrena 22.12.2023. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odobrena je komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Biljana Maslovarić, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Mirko Đukanović, Filozofski fakultet – Nikšić.

Master rad kandidatkinje Tamare Jovanović *Izbor didaktičkih igara u formiranju matematičkih pojmova u prirodnoj okolini* napisan je na 76 strana.

Rad je podijeljen na dvije međusobno povezane glavne cjeline: teorijsku i istraživačku, koje su dalje detaljno obrađene kroz specifične tematske jedinice. Svaka sekcija metodološki ispituje ključne aspekte istraživnog problema, omogućavajući temeljnu i preciznu evaluaciju. Ova struktura doprinosi dubljem razumijevanju i integraciji ključnih faktora koji su relevantni za predmet istraživanja.

Istraživački dio rada temelji se na precizno definisanom i pažljivo strukturiranom metodološkom okviru, koji omogućava detaljno ispitivanje postavljenih istraživačkih pitanja. Prikaz rezultata obuhvata sistematičnu deskriptivnu analizu podataka, upotpunjenu tabelarnim i grafičkim prikazima radi jasnijeg razumijevanja i vizualizacije informacija. Na osnovu temeljne analize svih integrisanih elemenata istraživanja, kandidatkinja je u zaključnom dijelu dala precizan uvid u nalaze studije, naglašavajući njihove implikacije u vaspitno-obrazovnoj

praksi. Nakon zaključka, priloženi su relevantni prilozi, koji dodatno obogaćuju i zaokružuju cjelokupni istraživački rad.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja Tamara Jovanović detaljno je predstavila osnovne ciljeve i svrhu istraživanja, kao i ključne aspekte teme koja se razmatra. Fokusirala se na značaj prirodnog okruženja u vaspitno-obrazovnom procesu, posebno u kontekstu predškolskog uzrasta. Takođe, naglašeno je istraživanje koristi didaktičkih igara u prirodi kao sredstva za razvijanje osnovnih matematičkih pojmova kod djece, čime se nastoji doprinosti njihovom cjelokupnom razvoju. Ovaj dio rada osigurava čitaocu jasno razumijevanje postavljenih istraživačkih pitanja i metoda koji će biti primijenjeni u daljem istraživačkom procesu.

U prvoj tematskoj cjelini, Tamara Jovanović analizira specifičnosti formiranja matematičkih pojmova u prirodnoj okolini, oslanjajući se na najnovija istraživanja koja ukazuju na značaj prirodnog okruženja u razvoju matematičkih vještina kod djece. Kroz konkretna, vizuelna i senzorna iskustva, priroda omogućava djeci da bolje razumiju apstraktne matematičke pojmove, kao što su geometrijski oblici i brojanje, povezivanjem tih pojmova sa svakodnevnim iskustvima.

Jovanović ukazuje na to da integracija matematičkih koncepata u prirodne aktivnosti može stvoriti stimulativno vaspitno-okruženje koje djeci omogućava da se kroz igru i istraživanje uključe u matematičke procese, čime se poboljšava njihovo razumijevanje i primjena matematičkih vještina. Pored toga, prirodna okolina doprinosi cjelokupnom razvoju djece, podstičući motivaciju i angažman, kao i emocionalne i socijalne vještine. Kroz primjenu didaktičkih igara na otvorenom, djeca razvijaju ne samo matematičke vještine, već i sposobnost za kreativno razmišljanje, saradnju i istraživanje, čime se unapređuju njihovi opšti intelektualni kapaciteti.

U drugoj tematskoj cjelini kandidatkinja razmatra ključne kriterijume za izbor didaktičkih igara u formiranju matematičkih pojmova u prirodnoj okolini. Igre treba da budu prilagođene uzrastu i razvojnim fazama djece, te usklađene s ciljevima učenja i matematičkim vještinama. Interaktivnost igara i korišćenje prirodnih materijala podstiču aktivno učenje i razvoj kognitivnih vještina, kao što su rješavanje problema i kritičko mišljenje. Takođe, igre treba da budu povezane sa interesovanjima djece, što povećava njihovu motivaciju. Važno je da igre odgovaraju njihovim sposobnostima i potrebama, te da uključuju elemente grupne autokorekcije i takmičenja za dodatnu motivaciju i angažman.

U trećoj tematskoj cjelini, kandidatkinja Jovanović naglašava značaj uloge vaspitača u realizaciji didaktičkih igara u prirodnoj okolini, koje podstiču razvoj matematičkih pojmova

kod djece predškolskog uzrasta. Vaspitači koriste prirodne materijale i aktivnosti koje omogućavaju djeci da kroz konkretna iskustva usvoje osnovne matematičke pojmove kao što su brojevi, oblici i veličine. Kroz igre u prirodi, djeca razvijaju logičko mišljenje, sposobnost rješavanja problema i socijalne vještine. Jovanović takođe ističe važnost prilagođavanja didaktičkih igara razvojnim potrebama djece. Ove igre omogućavaju djeci da, kroz praktične aktivnosti i socijalnu interakciju, usvoje matematičke pojmove, razvijajući pritom i motoričke i socijalne vještine.

U pripremi materijala za ove igre, naglašava se upotreba prirodnih resursa koji djeci omogućavaju senzomotornu interakciju s matematičkim konceptima. Timski rad vaspitača je ključan, jer omogućava razmjenu ideja i koordinaciju u planiranju aktivnosti, što doprinosi kvalitetnijem obrazovnom iskustvu za djecu.

U drugom poglavlju rada, kandidatkinja jasno identifikuje istraživački problem kao centralnu tačku analize, ističući njegov značaj i relevantnost u kontekstu savremenog predškolskog obrazovanja. Detaljno opisuje specifične aspekte problema koji zaslužu pažnju, pružajući uvid u njegovu dinamiku i opravdanost unutar postojećih vaspitno-obrazovnih praksi. Definišući predmet istraživanja, kandidatkinja precizno ukazuje na ključne komponente fenomena koje će biti predmet istraživanja.

Cilj istraživanja je jasno formulisano, što omogućava definisanje osnovne svrhe rada, usmerene ka dubljem razumijevanju stavova vaspitača u vezi sa izborom i primjenom raznovrsnih didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini. Kroz postavljanje istraživačkih hipoteza, kandidatkinja predlaže pretpostavke koje će biti testirane tokom empirijskog istraživanja, čime osigurava metodološku osnovu za dalju analizu. Uzorak ispitanika je precizno definisan.

Cilj istraživanja: Utvrditi iskustvene stavove vaspitača prema izboru raznovrsnih didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini.

U skladu sa ciljem, istraživački zadaci su formulisani na sljedeći način:

- Utvrditi da li vaspitači u prirodnoj okolini realizuju aktivnosti za formiranje matematičkih pojmova.
- Utvrditi na osnovu kojih kriterijuma vaspitači vrše izbor didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini.
- Utvrditi da li vaspitači uvažavaju dječje ideje i mišljenja prilikom izbora didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini.

- Utvrditi da li vaspitači međusobno sarađuju u cilju adekvatnijeg izbora didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini.

Kandidatkinja je sprovedla istraživanje na uzorku od 118 vaspitača iz predškolskih ustanova u Nikšiću i Podgorici. Ovaj izbor uzorka pruža širok uvid u različite pedagoške prakse i specifične izazove s kojima se vaspitači susreću u svakodnevnom radu, omogućavajući tako sveobuhvatan pristup analizi.

Za prikupljanje podataka, kandidatkinja je koristila kvantitativne i kvalitativne metode. Među njima su anketni upitnici i intervjui, koji su obuhvatili tri fokus grupe sa po deset ispitanika, što je omogućilo prikupljanje detaljnih i relevantnih informacija o iskustvima vaspitača i njihovim stavovima prema primjeni raznovrsnih didaktičkih igara u prirodnoj okolini. Ovaj metodološki pristup omogućava dublje razumijevanje kako vaspitači percipiraju i implementiraju ove igre u cilju formiranja matematičkih pojmova, naročito u kontekstu prirodne okoline.

Kroz primjenu teorijske analize, kandidatkinja je definisala osnovne parametre istraživanja – problem, predmet, cilj, zadatke i hipoteze, postavljajući temelje za dalje empirijsko ispitivanje. Deskriptivna metoda je korišćena kako bi se sistematski istražili stavovi vaspitača o izboru i primjeni didaktičkih igara za razvijanje matematičkih pojmova kod djece predškolskog uzrasta. Analiza rezultata omogućila je identifikaciju ključnih faktora koji utiču na kvalitet primjene igara, kao i izazova koji se javljaju u njihovoj svakodnevnoj primjeni u vaspitnim praksama. Na taj način, kandidatkinja je osvijetlila važne aspekte vaspitno-obrazovne prakse, čime je doprinijela dubljem razumijevanju procesa učenja kroz igru u ranom uzrastu.

Kandidatkinja Jovanović je sprovedla detaljno istraživanje o izboru didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini, analizirajući stavove vaspitača iz različitih gradova. Istraživanje pokazuje da je brojanje i upotreba brojeva najčešće korišćena aktivnost (33,05%), dok je mjerenje najmanje primjenjivano (16,10%). Kriterijumi za odabir aktivnosti uglavnom se baziraju na razvojnim potrebama djece (44,91%), dok su vremenski i prostorni faktori najveći izazovi za realizaciju aktivnosti (43,22%).

U vezi sa izborom didaktičkih igara, vaspitači se najviše oslanjaju na interesovanja djece (27,11%) i uzrast dece (21,19%), dok su složenost igre i povezanost sa svakodnevnom životom takođe važni faktori. Rezultati ukazuju na to da vaspitači nastoje prilagoditi aktivnosti potrebama djece, ali se suočavaju sa izazovima kao što su ograničen prostor i vremenski uslovi.

Kandidatinja Jovanović u ovom istraživanju analizira ulogu vaspitača u izboru didaktičkih igara za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini, s posebnim naglaskom na uvažavanje dječjih ideja i mišljenja. Rezultati pokazuju da su interesovanja djece ključni faktor pri odabiru igara. Vaspitači pažljivo biraju igre koje odgovaraju trenutnim sposobnostima i interesovanjima djece, uzimajući u obzir i složenost igara kako bi izbjegli frustraciju kod djece. Takođe, igre su povezane sa svakodnevnim životnim situacijama, čime djeca lakše povezuju matematičke pojmove sa realnim okruženjem.

Prirodno okruženje se često koristi u vaspitno-obrazovnom procesu jer djeca bolje povezuju matematičke pojmove sa stvarnim svijetom. Takođe, priroda pruža prostor za kretanje, istraživanje i fizički razvoj djece, dok različiti prirodni materijali olakšavaju usvajanje matematičkih koncepata. Uz to, igre u prirodi podstiču djecu na aktivno učenje, što povećava njihovu motivaciju i angažovanost.

Kada je u pitanju praćenje napredovanja djece, vaspitači koriste različite metode kao što su posmatranje, upitnici i razgovori sa djecom, kako bi procijenili koliko su djeca internalizovala matematičke pojmove. Povezivanje matematičkih koncepata sa svakodnevnim životom omogućava djeci da bolje razumiju i primijene ono što su naučili.

Jovanović je istraživala međusobnu saradnju vaspitača u izboru didaktičkih igara za usvajanje matematičkih pojmova u prirodi. Rezultati pokazuju da većina vaspitača redovno sarađuje sa kolegama, prepoznajući značaj zajedničkog planiranja u poboljšanju kvaliteta vaspitno-obrazovnih aktivnosti. Saradnja se najčešće ostvaruje kroz formalne sastanke, čime se omogućava razmjena ideja i usklađivanje obrazovnih ciljeva sa interesovanjima djece. Iako postoji visok nivo saradnje, ključni izazovi uključuju nedostatak vremena za zajedničko planiranje, različite pristupe u izboru igara i ograničene resurse.

Jovanović u svom istraživanju detaljno istražuje ključne aspekte pedagogije i didaktike u izboru didaktičkih igara koje se koriste za formiranje matematičkih pojmova u prirodnoj okolini. Njen rad obuhvata analizu specifičnih igara, njihovu implementaciju u obrazovni kurikulum, kao i evaluaciju njihovog uticaja na razvoj matematičkih vještina i apstraktnih pojmova kod djece predškolskog uzrasta.

Metodološki pristup koji uključuje analizu vaspitno-obrazovne prakse, anketiranje i rad sa fokus grupama vaspitača omogućava joj da ispita kako igra može biti prilagođena interesovanjima i potrebama djece, kao i koji faktori utiču na njihov uspjeh u vaspitno-obrazovnom procesu. Istraživanje takođe razmatra izazove i prednosti koje se javljaju pri integraciji ovih igara u obrazovni plan, kao i kako balansirati pedagoške ciljeve s individualnim potrebama svakog djeteta. Jovanović takođe ukazuje na važnost međusobne saradnje vaspitača

u procesu odabira i prilagođavanja didaktičkih igara. Kroz razmjenu ideja i zajedničko planiranje, vaspitači mogu stvoriti kvalitetnija obrazovna iskustva, čime se obezbeđuje efikasniji razvoj matematičkih vještina i dublje angažovanje djece u procesu učenja.

S obzirom na ispunjenje svih normativnih zahtjeva za master teze, Komisija predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, 22.11. 2024. god.

Komisija u sastavu:

Prof. dr Veselin Mićanović, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Biljana Maslovarić, član

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Mirko Đukanović, član

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 22. 11. 2024.			
ORG. JED.	PROJ.	PRILOG	VRJEDNOST
01	4099		

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/11

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Izbor didaktičkih igara u formiranju matematičkih pojmova u prirodnoj okolini** Tamare Jovanović, studentkinje Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

Univerzitet Crne Gore
Filozofski fakultet

Vijeću

Predmet: Izvještaj Komisije za ocjenu master rada kandidatkinje Arijane Pjević

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-4124, od 24.11.2023. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod naslovom „**Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja**“, kandidatkinje Arijane Pjević.

U skladu sa članom 29, stav 1, Pravila studiranja na postiplomskim studijama, Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Arijana Pjević završila je osnovne studije i položila sve ispite na master studijama na Studijskom programu za Geografiju Filozofskog fakulteta u Nikšiću. Master rad „Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja“ pripada naučnoj oblasti Fizička geografija za koju je matičan Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore. Komisija za ocjenu master rada je u sastavu: prof. dr Dragan Burić, Studijski program za Geografiju, Filozofski fakultet u Nikšiću, prof. dr Miroslav Doderović, Studijski program za Geografiju, Filozofski fakultet u Nikšiću i doc. dr Dragoslav Banjak, Studijski program za Geografiju, Filozofski fakultet u Nikšiću. Na osnovu uvida u sadržaj master rada, Komisija konstatuje sljedeće:

Izvod iz master rada

Master rad Arijane Pjević pod naslovom „**Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja**“ ima ukupno 64 strana i u potpunosti je oblikovan u skladu sa Pravilnikom o strukturi pisanja istog. Rukopis je pisan u *Times New Roman* fontu sa

proredom 1,5. Poslije naslovne strane, na početku rada date su osnovne informacije o studentu, nazivu teme i članovima komisije, te izjava o autorstvu, predgovor, sažetak i ključne riječi na našem i engleskom jeziku. Nakon toga slijedi sadržaj i spisak slika i tabela. Osnovni tekst rada sadrži 53 strane, dok je spisak literature dat na 3 strane.

Materija master rada sistematizovana je u 8 cjelina, u okviru kojih je izdvojeno ukupno 25 podnaslova. U uvodnom dijelu kandidatkinja ističe značaj sunčeve aktivnosti, naglašavajući da je to glavni izvor energije za našu planetu, te podsjećajući da se, zbog astronomske faktora, intenzitet njegove energije na površini Zemlje mijenja u toku dana i godine, što se jasno uočava na vrijednosti meteoroloških elemenata. Međutim, već u ovom poglavlju kandidatkinja nas s pravom upoznaje sa manje poznatom činjenicom, a to je da energija koju emituje Sunce nije konstantna i u dužim vremenskim intervalima, odnosno da postoje višedecenijski ciklusi. Ciklične varijacije sunčeve aktivnosti, koje se mjere desetinama i stotinama hiljada godina, utiču na temperaturu vazduha, a kako postoji lančana reakcija između svih meteoroloških varijabli, promjene toplotnog stanja odražavaju se i na druge klimatske elemente. Jedna od najpoznatijih varijacija sunčeve aktivnosti je 11-godišnji ciklus njegovih pjega, a vrijedno pomena je opšte prihvaćena teorija našeg Milutina Milankovića, koji je egzaktno objasnio postojanje ledenih doba tokom pleistocena u prethodnih 650 000 godina (glacijacije Ginc, Mindel, Ris i Virm). Uzimajući u obzir značaj varijacije sunčeve aktivnosti, kroz hipoteze, predmet, motiv i cilj istraživanja, kandidatkinja je, koristeći provjerenu matematičko-statističku aparaturu, ispitala uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja.

Pozivajući se na relevantne izvore, kandidatkinja u Predmetu istraživanja, nagovještava specifičnosti Pljevaljskog kraja, prevashodno klimatske, te nas upoznaje sa generalnim uticajima varijacija sunčeve aktivnosti. U Području istraživanja opisan je geografski položaj i osnovne fizičko-geografske karakteristike Pljevaljske kotline. Za potrebe rada kandidatkinja koristi podatke sa meteorološke stanice Pljevlja za period od 1951. do 2016. godine. Analiza je obuhvatila sljedeće klimatske elemente grada Pljevalja: temperaturu, padavine, osunčavanje, oblačnost, vlažnost, vjetar i sniježni pokrivač. Postoji nekoliko pokazatelja (indeksa) koji ukazuju na varijabilnost Sunčeve radijacije, ali dva najčešće korišćena, koja su primjenjena i u ovom master radu, jesu: broj Sunčevih pjega (Sunspot Number) i AA indeks (indeks magnetne aktivnosti).

Kandidatkinja primjenjuje Keppenovu klasifikaciju i zaključuje da je klimatska formula Pljevlja je $Cfwbx$. To je umjereno topla i vlažna klima. Prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca je $-2,1^{\circ}\text{C}$ (oznaka C), a godišnja suma padavina je prilično ravnomjerno raspoređena na sve mjesece (oznaka f). Ipak zimska suma padavina je nešto manja od ljetnje (oznaka w). Temperatura vazduha najtoplijeg mjeseca u godini (jul) iznosi $18,2^{\circ}\text{C}$ (oznaka b), a maksimalna količina padavina javlja se u rano ljeto – primarni junski maksimum (oznaka x). Dakle, očigledno je da Pljevlja imaju kontinentalni pluviometrijski režim padavina. A kontinentalnost klime izrazita je i kod temperature vazduha, jer je apsolutno kolebanje u ovom gradu veliko - iznosi $68,1^{\circ}\text{C}$. Rezultati su dalje pokazali da je prosječna godišnja relativna vlažnost vazduha 75,3%, dok je u toku godine najdominantniji zapadni-jugozapadni (SWS) vjetar. Pljevlja registruju i veliki broj tišina u toku godine, prosječno oko 15%. Treba istaći da u Pljevljima i kada ima vjetra, uglavnom duva manjom brzinom nego gotovo u svim ostalim mjernim mjestima u Crnoj Gori. Srednja mjesečna brzina vjetra rijetko prelazi 1 m/s. Kotlinski karakter mjesta, veliki broj tišina i preovlađujući vjetrovi sa malom brzinom uzrokuju slabo provjetravanje vazduha. Ove činjenice, a kako u Pljevljima postoji termoelektrana i veliki broj domaćinstava koja se griju na ugalj, uzrokuju često zagađenje vazduha u ovom gradu, odnosno povećanu koncentraciju PM i drugih čestica.

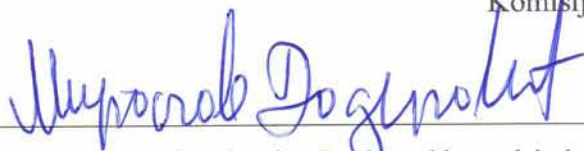
Možemo zaključiti da je klima Pljevalja postala toplija, a da se kod količine padavina i osunčavanja ne uočavaju značajne promjene. Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti u posmatranom 66-godišnjem periodu (1951-2016) nije detektovan kod klime Pljevalja. Štaviše, broj sunčevih pjega se smanjuje po liniji trenda, pa bi trebalo očekivati i pad temperature. Međutim, temperatura u Pljevljima raste, a to znači da su neki drugi faktori ne samo anulirali već i preinačili smanjenje sunčeve aktivnosti. Zato buduća istraživanja treba usmjeriti na ispitivanje uticaja antropogenog efekta staklene bašte, ali i na varijacije atmosferskih i okeanskih oscilacija.

OCJENA MASTER RADA I PREDLOG KOMISIJE

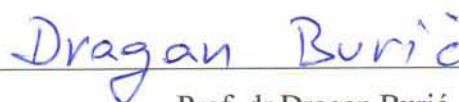
Master rad kandidatkinje **Arijane Pjevović** je kvalitetno urađen, tema je aktuelna i značajna za prirodne i društvene sisteme. Komisija pozitivno ocjenjuje rukopis i sa

zadovoljstvom predlaže Vijeću Filozofskog Fakulteta Univerziteta Crne Gore da prihvati Izveštaj i odobri javnu odbranu master rada, pod nazivom „**Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja**“.

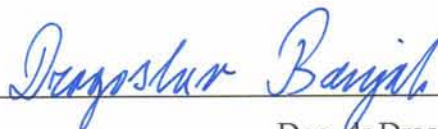
Komisija:

Prof. dr Miroslav Doderović, predsjednik
Fiozofski fakultet Nikšić, SP geografija

Prof. dr Dragan Burić, mentor
Fiozofski fakultet Nikšić, SP geografija

Doc. dr Dragoslav Banjak, član
Fiozofski fakultet Nikšić, SP geografija

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 22. 11. 2024.			
ORG. JED.	SEM.	FILLO.	VRIJEDNOST
01	4098		

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/12

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Uticaj varijacije sunčeve aktivnosti na klimu Pljevalja** Arijane Pjevović, studentkinje Studijskog programa za geografiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu magistarskog rada Dušice Radosavović

Motivacija učitelja za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima

I Z V J E Š T A J

Dušica Radosavović, student integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je magistarski rad na temu „*Motivacija učitelja za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima*”. Tema ovog rada je odobrena na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta (30.01.2024) kada je odabrana i komisija za njegovu ocjenu u sastavu: prof. dr Tatjana Novović, član, doc. dr Milica Jelić, mentor i prof. dr Nada Šakotić, član. Kandidatkinja je sa uspjehom položila ispite predviđene nastavnim planom i programom integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja. Nakon detaljnog pregleda master rada kandidatkinje, Komisija podnosi Vijeću sljedeći izvještaj.

Master rad kandidatkinje Radosavović napisan je na 75 stranica teksta, uključujući Literaturu i Priloge. U radu se kandidatkinja referirala na 66 jedinica recentne i za tematiku neposredno relevantne literature, kojima se veoma kritički služila u utemeljivanju teorijskih a kasnije i metodoloških postavki ovog rada. Rad je strukturiran u sedam većih cjelina (Uvod,

Teorijski okvir rada, Metodološki okvir istraživanja, Prikaz rezultata istraživanja i diskusija, Zaključak, Literatura i Prilozi).

U prvom dijelu master rada, kandidatkinja je analizom relevantne literature došla do saznanja da mnogi daroviti učenici nemaju dovoljno mogućnosti za razvoj svojih potencijala (Reis & Renzulli, 2010). Navodi da su neki autori (Kriegbaum, Jansen & Spinath, 2015) došli do zaključaka da u obrazovnim ustanovama daroviti učenici ne dobijaju dovoljno podrške, da učitelji nijesu dovoljno motivisani za prilagođavanje nastave individualnim potrebama darovitih učenika (Winner, 2005) i često da im nedostaju kompetencije za rad sa darovitom djecom (Altaras, 2006).

Kandidatkinja se bavila karakteristikama darovitosti, značajem individualizacije vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima. U tom dijelu je analizirala mogućnosti individualizacije, kao i poteškoće na koje se može naići prilikom rada sa darovitom djecom. Kao glavne poteškoće ističe preciznu identifikaciju darovite djece, neadekvatan odnos sa drugom djecom, na neki način zapostavljanje druge djece, kao i otežanu komunikaciju sa roditeljima potencijalno darovite djece. Dalje navodi da i prilagođavanje metoda nastave i materijala potrebama darovitih učenika može predstavljati dodatno opterećenje za nastavnike (Savić, 2017).

Kandidatkinja Radosavović je treće poglavlje teorijskog dijela posvetila motivaciji učitelja u domenu vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima. Navodi da se kod učitelja može pojaviti unutrašnja motivaciju ali da postoje i spoljašnji motivacioni faktori koji podstiču učitelje da se više posvete darovitim učenicim, kao što si priznanje od strane uprave škole, pozitivne povratne informacije od roditelja i kolega, mogućnost profesionalnog razvoja i finansijski podsticaji, kao što su povišice ili specijalni dodaci za rad sa darovitim učenicima (Kanevsky & Keighley, 2009). Dalje ističe da mnogi učitelji navode da rad sa darovitim učenicima često podrazumijeva povećan radni napor, što zahtijeva dodatnu pripremu, individualizovanu podršku i razvoj specijalnih nastavnih materijala.

U istraživačkom dijelu, Radosavovićeva argumentuje izbor svoje metodološke aparature i postavljenih hipoteza. Kao cilj svog istraživanja postavlja pitanje motivisanosti učitelja za

individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitima. Glavnom hipotezom istražuje da li je dobra pretpostavka da učitelji nijesu motivisani za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima. U domenu istraživačkog dijela, kandidatkinja se opredijelila za kombinaciju metodoloških pristupa (kvantitativnog i kvalitativnog). Od naučno-istraživačkih tehnika primijenila je analizu sadržaja, anketiranje i fokus grupno intervjuisanje. Uzorak istraživanja činilo je ukupno 130 ispitanika, profesora razredne nastave i stručnih saradnika.

U poglavlju analiza rezultata kandidatkinja detaljno elaborira dobijene nalaze, konstatujući prihvatanje ili odbacivanje njenih hipoteza i diktirajući svoje nalaze u kontekstu nalaza srodnih istraživanja i u kontekstu važećih teorijskih koncepata. U Prikazu rezultata istraživanja i diskusiji o dobijenim rezultatima, a zatim sažetije poentirajući i u poglavlju Zaključci i preporuke, kandidatkinja eksplicira sljedeće ključne nalaze njenog istraživanja:

Pomoćne hipoteze su odbačene:

- *Pretpostavlja se da učitelji nijesu motivisani za planiranje i realizaciju raznovrsnih, razvojno podsticajnih individualizovanih vaspitno-obrazovnih aktivnosti za darovite učenike.*
- *Pretpostavlja se da učitelji nijesu motivisani za implementaciju metoda podučavanja, učenja i instrukcijskih strategija prilikom individualizacije vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima.*
- *Pretpostavlja se da učitelji nijesu motivisani za saradnju sa stručnim saradnicima u kontekstu kvalitetnije individualizacije vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima.*
- *Pretpostavlja se da učitelji nijesu motivisani za stručno usavršavanje iz domena individualizacije vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima.*

Na osnovu analiziranih rezultata istraživanja odbačena je i glavna hipoteza kojom se pretpostavilo da učitelji nijesu motivisani za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima. Kandidatkinja dalje navodi da ovakvi rezultati navode na preispitavanje i analizu razumijevanja motivacije učitelja, kao i pristupe u planiranju i implementaciji obrazovnih strategija za rad sa darovitim učenicima.

Dalje, kandidatkinja ističe da se analizom dobijenih rezultata može konstatovati da učitelji ne samo da prepoznaju potrebe darovitih učenika, već su i aktivno angažovani u unapređenju svojih vještina i znanja kako bi te potrebe što bolje zadovoljili. Ističe da se na taj način stvara pozitivno obrazovno okruženje u kojem su potrebe učenika u središtu pažnje, a učitelji se kontinuirano trude da unaprijede svoj rad. Apostrofira da se pokazalo da najveće izazove učiteljima prilikom individualizacije nastave za darovite učenike postavljaju neslaganje sa kurikulumom i ograničeni resursi.

Kao metodološka ograničenja istraživanja Radosavovićeva izdvaja usmjerenost na procjenu subjektivnosti i pristrasnosti ispitanika u davanju odgovora na postavljena pitanja. Zatim postavlja i pitanje dovoljnog poznavanja tematike istraživanja, za šta smatra da može uticati na kvalitet prikupljenih podataka. Kao ograničenje navodi i veličinu uzorka uključenog u istraživanje, te njegovu reprezentativnost.

Kandidatkinja navodi i da bi bilo korisno uraditi dublju analizu institucionalnih politika i individualnih praksi u školama, koje se odnose na rad sa darovitim učenicima. Zaključuje da su dalja istraživanja neophodna kako bi se osigurala optimalna podrška učiteljima u njihovim naporima da pruže najbolje moguće obrazovanje darovitim učenicima.

Na osnovu svega iznesenog Komisija zaključuje da master rad kolegice Dušice Radosavović *Motivacija učitelja za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima*, zadovoljava sve parametre koji se odnose na master teze, u tematskom i metodološkom smislu, pa se predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da se odobri usmena odbrana ovog rada.

Nikšić, 4. novembra 2024. god.

Komisija, u sastavu:

Tatjana Novović

Prof. dr Tatjana Novović, član
Filozofski fakultet Nikšić

Milica Jelić

Doc. dr Milica Jelić, član
Filozofski fakultet Nikšić

Nada Šakotić

Prof. dr Nada Šakotić, član
Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 22. 11. 2024			
ORG. JED.	PROJ.	PRILOG	VRJEDNOST
01	4097		

PREDLOG ODLUKE – Tačka 3/13

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 25. 11. 2024. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Motivacija učitelja za individualizaciju vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima** Dušice Radosavović, studentkinje integrisanih akademskih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović